

**PANNON EGYETEM
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

**A NÖVÉNYTERMESZTÉS ÉS ÁLLATTENYÉSZTÉS LEGFONTOSABB SZÁMVITELI
SAJÁTOSSÁGAI**

Belső konzulens:
Kiss Gábor

Külső konzulens:
Horváthné Sabjanics Marina

Vargáné Németh Andrea

Levelező Tagozat

Pénzügy és számvitel szak

Számvitel Szakirány

PANNON EGYETEM
Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg

NYILATKOZAT

a szakdolgozat/zárodolgozat digitális formátumának benyújtásáról
(Szövegszerkesztővel történő kitöltés után nyomtatandó egy példányban.)

Hallgató neve:	Vargáné Németh Andrea		
Szak:	Pénzügy és számvitel		
Szakirány (ha van):	Számvitel		
Neptun kód:	A7320E	Benyújtás éve:	2021
Szakdolgozat/zárodolgozat címe:	A növénytermesztés és állattenyésztés legfontosabb számviteli sajátosságai		
Témavezető (belső konzulens) neve:	Kiss Gábor		
Gyakorlóhelyi (külső) konzulens neve:	Horváthné Sabjanics Marina		
Legalább 5 kulcsszó a dolgozat tartalmára vonatkozóan:	növénytermesztés, állattenyésztés, sajátosságok, mezei leltár, korosbítás		

Kérjük a szerzői döntésnek megfelelő opciót aláhúzni:

Hozzájárulok / **nem járulok hozzá**, hogy szakdolgozatomat/zárodolgozatomat az egyetem az interneten a nyilvánosság számára repozitóriumában közzétegye.

A hozzájárulás szerzői feltételei:

- mások számára a közzététel semmilyen formában nem engedélyezett,
- a dolgozat magáncélra letölthető, a forrás és nevem megjelölésével szabadon idézhető, de az idézést meghaladó felhasználás (átvétel) tilos,
- hozzájárulásom időtartamra nem korlátozott és bármikor visszavonható.

Hozzájárulás hiányában a dolgozat csak az egyetem könyvtáraiban az arra kijelölt számítógépeken, képernyős megtekintéssel kutatható. Egyéb hozzáférés, többszörözés nem engedélyezett.

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy szakdolgozatom/zárodolgozatom digitális adatállománya mindenben eleget tesz a vonatkozó hatályos intézményi előírásoknak, tartalma megegyezik nyomtatott formában benyújtott szakdolgozatommal.

Dátum: 2021.01.03.

Vargáné Németh Andrea s.k.
hallgató aláírása

A digitális szakdolgozat könyvtári benyújtását és átvételét igazolom.

Dátum: 2021.01.04.

Szabó G. Tibor s. k.

.....
könyvtári munkatárs

P.H.

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	5
1.1. Bevezető gondolatok.....	5
1.2. Témaválasztás indoklása	5
2. A SAB-AGRO KFT. BEMUTATÁSA	7
2.1. A gazdaság története.....	7
2.2. A gazdaság tevékenységének bemutatása.....	7
2.3. A gazdaság működését befolyásoló környezet.....	9
3. TERMELÉSI SZERKEZETEK ÁGAZATONKÉNT	10
3.1. Állattenyésztés	10
3.2. Növénytermesztés.....	11
3.3. A növénytermesztés gazdasági jelentősége	12
3.3.1. Az extenzív növekedés korlátai	12
3.3.2. Az intenzív növekedés korlátai.....	13
4. KÖLTSÉGEK ÉS HOZAMOK ELSZÁMOLÁSA A MEZŐGAZDASÁGBAN	14
4.1. Speciális költség helyek	14
4.1.1. Fenntartó üzemi költségek.....	14
4.1.2. Segédüzem költségei.....	15
4.1.3. Főágazati általános költségek	17
4.1.4. Nem mezőgazdasági tevékenységek általános költségeinek elszámolása.....	18
4.2. Az általános költségek és azok felosztása a legmegfelelőbb vetítési alap szerint	18
4.3. A növénytermesztés költségeinek és hozamainak elszámolása	19
4.3.1. A folyó évi növénytermesztés költségeinek és hozamainak elszámolása.....	20
4.3.2. Ültetvénytelepítéshez kapcsolódó költségek és hozamok elszámolása	21
4.3.3. A következő évek növénytermesztéséhez kapcsolódó költségek elszámolása	22
4.4. Az állattenyésztéshez kapcsolódó költségek és hozamok elszámolása	23
4.4.1. Költségek elszámolása	24
4.4.2. A hozamok elszámolása	25
5. SAJÁTOS SÁGOKON ALAPULÓ ÖNKÖLTSÉGSZÁMÍTÁS	25
5.1. Önköltségszámítási módszerek és séma a növénytermesztés önköltség kalkulációjának elvégzéséhez	26
5.2. Állatok és állati termékek önköltségének meghatározása	27

6. MEZEI LEJTÁR.....	27
7. MEZŐGAZDASÁGI TERMELES SAJÁTOSÁGAI.....	28
7.1. A befektetett eszközök, a forgóeszközök és a mezőgazdasági munka jellegzetességei	29
7.2. Leltározás	30
7.2.1. A leltározás sajátosságai	30
7.2.2. A leltározás elvégzésének folyamata	31
8. TENYÉSZÁLLATOK ÉRTÉKELÉSE, ELSZÁMOLÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA.....	34
8.1. Tenyészállatok nyilvántartása	34
9. A MEZEI LEJTÁR ÉS A VÁSÁROLT NÖVENDÉK SAJÁTTÁ MINŐSÍTÉSE ILLETVE A KOROSBÍTÁS.....	35
9.1. Mezei lejtár számviteli elszámolása	35
9.2. Tenyészállatok nyilvántartása és könyvelési folyamata	41
10. A GAZDASÁG HATÉKONYSÁGÁNAK ALAKULÁSA	47
11. ÖSSZEGZÉS.....	49
IRODALOMJEGYZÉK.....	50
MELLÉKLETEK	51

1. BEVEZETÉS

1.1. Bevezető gondolatok

Napjainkban egyre inkább teret hódítanak a külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok, melyek leginkább műszaki termékek gyártásával foglalkoznak (Bosch, Takata).

Sokak számára meglepő, hogy egy ilyen természeti adottságokkal rendelkező országban, mint Magyarország, egyre több az ipari vállalat, mely lassan robotokként foglalkoztat százezreket, és az egyébként mezőgazdasági tevékenységre alkalmas területek kihasználatlanok, vagy beépítés alatt állnak.

Egyre kevesebb az a vállalat vagy vállalkozó, aki a kedvező adottságokat kihasználva igyekszik a mezőgazdaságban tevékenykedni, ebből az ágazatból profitálni, megélni.

Tanulmányaim során elhatároztam, hogy dolgozatom témáját a vezetői számvitel tükrében fogom kiválasztani, hiszen napjainkban a mezőgazdasági vállalkozások vezetésében már elengedhetetlen a kontrolling és az ahhoz szorosan kapcsolódó vezetői számvitel alkalmazása. A hosszú távú eredményes működéshez és a versenyképességhez nélkülözhetetlen a jövőorientált vezetői gondolkodás és a jól előkészített, gyors döntések meghozatalának képessége. A vezetői számvitel nélkülözhetetlen szerepet játszik a vállalatok sikereiben, alkalmazása egyértelműen növeli a jövedelmezőséget. Alkalmazása ezenkívül hozzásegíti a vállalkozásokat egyéb alapvető céljaik – mint például a megfelelő készletezés, hatékony erőforrás-felhasználás, fizetőképesség fenntartása, nyereséges gazdálkodás – eléréséhez is. A mezőgazdaság a biológiai és természeti tényezőknek köszönhetően egy speciálisan kockázatos nemzetgazdasági ág, amely jelentős kezdeti tőkeberuházást igényel, ezért itt különösen szükség van a megfelelő pénzügyi és stratégiai tervezésre és a vállalkozás jövőbeni helyzetének megbízhatóbb ismeretére.

1.2. Témaválasztás indoklása

Ahhoz, hogy megértsük a vezetői számvitel alkalmazási lehetőségeit a mezőgazdaságban, tisztán kell látnunk, hogy a gazdák szokásaival, emberi jellemzőivel nehezen egyeztethető össze a számvitelben elvárt messzemenő pontosság és írásos dokumentumokkal való alátámaszthatóság. Ezt hívhatjuk a vezetői számvitel mezőgazdaságban való alkalmazásának

az emberi tényezőtől eredő sajátosságának. Biológiai tényezőtől és természeti tényezőktől eredő sajátosságnak pedig azt tekinthetjük, hogy a termelés élő anyaggal (növényekkel, állatokkal) dolgozik, illetve a természeti tényezőktől (termőföld minősége, a földfelszín tagoltságát [domborzat], az éghajlati környezet stb.) függően rendkívül nagy szórása lehet a hozamoknak, míg a termelés ráfordításai nem a hozamok függvényében alakulnak. E tényezők hatása tehát az egész mezőgazdasági termelésben érvényesül, az üzemszervezés minden egyes területénél figyelembe kell őket venni, következésképpen a vezetői számviteli elemzések eredményeinek értelmezésénél is tekintettel kell rájuk lenni.

A másik legfontosabb indok, amiért ezt a témát választottam, az magának az ágazatnak a jelentősége. A mezőgazdasági termelés alapvető erőforrásai a termőföld, munkaerő és eszközök. Ezen tényezők változó összetétel mellett privilégiumot jelentenek egyrészt a nemzetgazdaság egészére, másrészt a vidéken élők és a mezőgazdasági tevékenységet végzők számára. Magyarországon megfelelő minőségű és mennyiségű termőföld áll a gazdák rendelkezésére ahhoz, hogy azon kifogástalan minőségű terményeket állítsanak elő, és szép, egészséges állatokat tenyészthessenek. Mindezek pedig megfelelő alapanyagként szolgálnak az élelmiszeriparban. A mezőgazdaság nemcsak az élelmiszertermelés miatt fontos, hanem segítséget nyújt a munkanélküliség csökkentésében is. Magyarországon ez az egyik legtöbb embert foglalkoztató nemzetgazdasági ágazat, és a mezőgazdasági termelés megléte nélkülözhetetlen az ország fenntartása érdekében.

Szakedolgozatomban bemutatásra kerül egy vállalat, amely nem sorolható a nagyvállalatok kategóriájába, inkább egy kis családi vállalkozásnak mondható. A hosszú évek óta mezőgazdaságban tevékenykedő, növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó családi gazdálkodás a tökéletes példája annak, hogyha rendelkezünk megfelelő nagyságú és állapotú termőterülettel, és azt jól kihasználjuk –hozzáadva szaktudásunkat, kitartásunkat, türelmünket –akkor egy jól jövedelmező vállalkozásnak lehetünk tulajdonosai. Jól látható, hogy aki a családi örökségeket nem hagyja veszni, hanem veszi a fáradságot, és utánajár, hogyan is lehet azt hasznosítani, milyen módon kell művelni, az bizonyára néhány év leforgása alatt eredményét láthatja a befektetett munkának.

Azért esett választásom a Sab-Agro Kft.-re, mert úgy vélem, eliparosodó országunkban kevés figyelmet kapnak a kemény munkával pénzüket kereső mezőgazdászok. Amellett, hogy kevesen becsülik az általuk elvégzett tevékenységet, még kevésbé adják át fontosságát a jövő generációinak. A választott családi vállalat esetében bemutatom a tevékenységet, vázolom,

hogyan fejlődött a birtokában lévő terület nagysága, a gépparkja, az eszközállománya.

Elemzés alá vetem a vállalkozás eredményeit, vizsgálva mellette a külső befolyásoló tényezőket is, melyek hozzátesznek (pályázatok, lehetőségek, kapcsolatok) vagy elvesznek (természeti károk, körforgás az évszakokban) az eredményekből.

2. A SAB-AGRO KFT. BEMUTATÁSA

2.1. A gazdaság története

A termelőszövetkezet 1960. január 6-i alakuló ülésén 1960. január 1. időponttal alakult meg Pákán 251 taggal Boldogulás Útja néven.

Ennek egyik lépcsőjeként egy vasvázas, vashullámlemez fedésű gépszínt, északi végén lefalazva kovács – és gépműhelyt alakítottak ki. Következő lépésként egy szerfás, palatetős borjúnevelőt és egy lapos tetős magtárat építettek. Ezt követően épült még egy asztalos-bognár műhely. Az állatlétszám növekedése szükségessé tette egy kút fúrását és hidroglobus felállítását. A hetvenes évek végén áttelepítették a központot Csömödérbe. Megszűnt a sertéstartás, majd a borjúnevelőt is lebontották.

A tévesz 1992-es felszámolása után a pákai majort és a mezőgazdasági területek egy részét Sabjanics István, a közös gazdaság növénytermesztési ágazatvezetője vette meg.

Innen indul a családi gazdaság története.

2.2. A gazdaság tevékenységének bemutatása

A vizsgált gazdaság két családi gazdaságból és egy Kft.-ből áll. Egyik családi gazdaságot Sabjanics István vezeti, közel 550 ha-n gazdálkodik, növénytermesztéssel és állattenyésztéssel (baromfi, juh, kecske, szürkemarha) foglalkozik. Az összes területből 230 ha a szántó, és 320 ha a gyepterület. Alkalmazottainak száma 4 fő.

A másik családi gazdaságot Horváthné Sabjanics Marina vezeti, közel 350 ha területen. Tevékenységi körei a növénytermesztés és az állattartás (bivaly). Alkalmazottai száma 4 fő.

A Sab-Agro Kft. szintén családi tulajdonban levő cég, és csak növénytermesztéssel foglalkozik közel 80 ha területen. Alkalmazotti szám: 2 fő.

A telephely és a székhely 8956 Páka, Kossuth u. 1./a címen található, ami a Kft. tulajdonában van. Itt találhatóak a gépek, a terménytárolók és az istállók.

1. ábra
Páka térképe

Forrás: <https://www.futas.net/terkep/magyarország/utcakereso-terkep.php?cim=P%C3%A1ka>

2. ábra
Pákán belül a gazdaság elhelyezkedése

Forrás:<https://www.google.com/maps/place/SabAgro+Kft./@46.5909826,16.6516111,497m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x4768c91c92c19b47:0x2dcf56317148a045!8m2!3d46.5909826!4d16.6537998>

Közel 20 év alatt mára a géppark teljessé vált, így bér munkát nem kell igénybe venniük. Az évek alatt több pályázatot is nyertek, mely nagyban segítette munkájukat (AVOP-2004, Terményszárító és tisztító-2011, Terménycsarnok építése-2018, AKG, ÖKO).

Az idei évben fejezik be a terménycsarnok építését, amely 450 m² alapterületű és közel 1400 t termény tárolására alkalmas.

A családi gazdaságot 2002-ben alapították Sabjanics István vezetésével, aki közel 40 éves szakmai tapasztalattal rendelkezik.

A gazdaság fő profilja a szántóföldi növénytermesztés - ahol vetésforgóban dolgoznak -, és a szabad tartásos állattartás, - ahol kecske, juh, szarvasmarha és bivaly tenyésztésével foglalkoznak.

A pályázati lehetőségeket kihasználva közel 20 év alatt sokat fejlődtek, a családtagok mellett segítségükre vannak alkalmazottaik is, akik helyi munkaerők. Mára már elmondhatják, hogy gépparkjuk teljes, és a tárolási kapacitás is adott.

2.3. A gazdaság működését befolyásoló környezet

A gazdaság kapcsolatai leginkább az inputanyagok beszerzésével, valamint terményfelvásárlással foglalkozó cégekhez kötődnek.

Hosszú időre visszanyúló kapcsolat fűzi a gazdaságot a MOL Nyrt.-hez, a Primaenergia Zrt.-hez, a KITE Zrt.-hez. Ezek régebbi kapcsolatok, nagy múltú komplex cégekkel, akik nagy integrátornak számítottak, számítanak a szakmában, szinte minden szükséges eszköz, inputanyag beszerezhető tőlük. Az utóbbi 5-10 évben három nagy vállalat: az Alisca Mo Kft., a Cargill Zrt. és a Nitrogénművek Zrt. jelenti a legfőbb beszerzési forrást, és értékesíteni is tudják ezen vállalatok számára a betakarított termést. A gazdaság folyamatosan keresi az új kapcsolatokat annak függvényében, hogy milyen ajánlatot kap az egyes integrátoroktól az inputanyagokat és eszközöket illetően.

A mezőgazdaságban tevékenykedők az év szinte minden hónapjában nagyon elfoglaltak, a téli időszak az, amikor több idő marad arra, hogy a lehetőségeket keressenek, és továbbképezzék

magukat szakmailag. Télen számos szakmai rendezvényre ellátogatnak, köztük a gépkiallításokra is. Ezek a rendezvények azt a célt szolgálják, hogy megismerjék az új növényfajtákat, technológiákat, gépeket, vegyszereket, megtudják mi az, amit kivontak a forgalomból, és azokat mi helyettesíti ezután. A szántóföldi bemutatók leginkább szezonban kerülnek megrendezésre, erre nem mindig van idő eljutni, de azért igyekeznek részt venni néhány ilyen bemutatón is.

Kötelező képzéseken is részt kell venni a dolgozóknak, ezt mindig egy- egy újabb törvény vagy szabályozás követeli meg, ilyen például a mezőgazdasági erőgépkészítő képzés vagy a növényvédelmi képzés.

3. TERMELÉSI SZERKEZETEK ÁGAZATONKÉNT

A magyarországi termelési szerkezetet egészen a rendszerváltásig a növénytermesztés és az állattenyésztés közötti egyensúly jellemezte. Ám a rendszerváltás után ez a szerkezeti felépítés felbomlani látszott, ugyanis az állatállomány nagy arányban lecsökkent.

3.1. Állattenyésztés

A rendszerváltás kedvezőtlen eredményeket hozott a mezőgazdasági ágazatra, főleg az állattenyésztésre: a bruttó termelési érték 40%-kal esett vissza.

1. táblázat: Az állatállomány változása 2015-2019

Ágazat/Év	2015	2016	2017	2018	2019
Szarvasmarha	1638,9	1694,2	1733,7	1764,6	1819,8
ebből egyéni gazdaság	614,3	667,1	697,8	733,3	768,2
Sertés	6248,5	5933,0	5676,6	5731,0	5474,2
ebből egyéni gazdaság	1630,1	1480,4	1314,2	1152,2	1015,7
Juh	2390,2	2354,1	2323,5	2272,5	2176,5
ebből egyéni gazdaság	2078,9	2033,8	2020,9	1967,3	1915,6
Tyúk	70327,7	68906,5	67386,8	65426,7	65925,7
ebből egyéni gazdaság	27478,8	23480,6	23813,4	21526,2	21181,0

Forrás: saját szerkesztés KSH adatok alapján

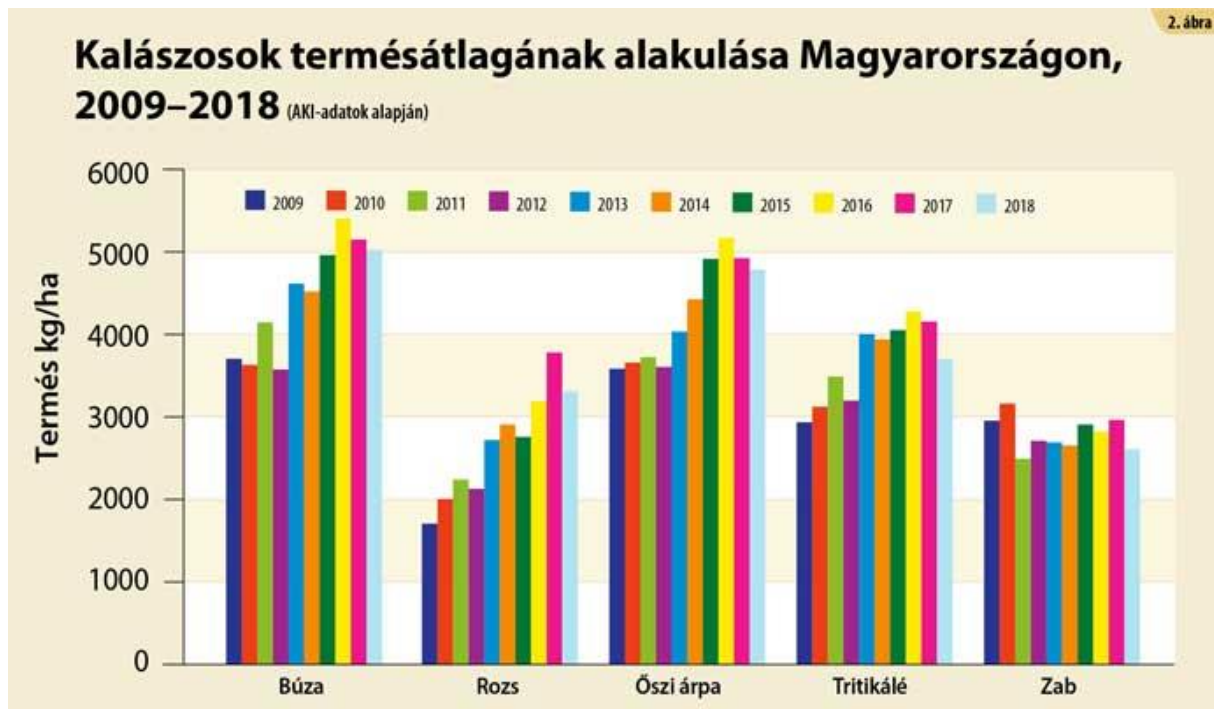
Ehhez a visszaeséshez az állattenyésztés mértékének jelentős csökkenése nagymértékben járult hozzá. Az állattenyésztés ilyen mértékű visszaesésének több oka is volt. Elsősorban ide

tartozik a tartási költségek hirtelen megemelkedése és az Európai Unióba való belépés, hiszen 2004-től Magyarországra is érvényesek lettek az EU által alkalmazott kvóták. Az állattenyésztésen belül is vannak húzóágazatok, ide tartozik a sertés-ágazat, a baromfi-ágazat, de a szarvasmarha és juhállomány is jelentős Magyarországon. A táblázatból kiderül, hogy a szarvasmarha állomány magas növekedést mutat az ábrázolt időszakban. Mind a juhállomány mind a sertésállomány viszonylagos csökkenést mutat annak ellenére, hogy ezek a fontosabb állattenyésztési ágazatok közé tartoznak. A sertésállomány esetében megfigyelhető az is, hogy az egyéni gazdaságok már nem képviseltetik olyan nagy számban magukat, 2015-höz képest jelentős csökkenést tapasztalhatunk. Ezzel ellentétben azonban a fenti adatok azt tükrözik, hogy a fontosabb állattenyésztési ágazatok közül a szarvasmarha állománya a legkisebb, mégis ebből az ágazatból kerül az állatok legnagyobb része egyéni gazdaságokba. Mindemellett pedig a nagy létszámú tyúkállománynak is jókora hányada nevelkedik egyéni gazdáknál. Ennek a két háziállatnak a tartása azért mondható kedveltnek a termelők körében, mert napi szinten juttatják a gazdájukat friss alapanyagokhoz.

3.2. Növénytermesztés

A növénytermesztés esetében a termésátlag nagyban a külső tényezőktől függ, ide tartozik például az időjárás és a termőtalaj minősége. Magyarországon a legmeghatározóbb és talán legfontosabb növénycsoport a gabonafélék, mivel ennek a legmagasabb a termelési értéke és mennyisége. A gabonafélék családjába tartozik a búza, kukorica, árpa, rozs, zab, cirok és tritikálé (a búza és rozs keresztezésével létrehozott szemes gabonaféle takarmánynövény). A gabonafélék dominanciáját mi sem érzékelteti jobban, mint a 2. táblázat, amelyből látható, hogy a legjelentősebb kalászos gabonánk a búza, valamint az őszi árpa.

2. táblázat: A kalászosok termésátlagának alakulása Magyarországon, 2009-2018

Forrás: <https://www.agrarunio.hu/hirek/novenytermesztes/4793-van-meg-hova-fejlodni>

3.3. A növénytermesztés gazdasági jelentősége

A növénytermesztés közvetlen gazdasági hasznai az árupiacon értékesülő outputjai. Az ilyen hasznok maximalizálása érdekében két alternatíva között választhatunk: az egyik a művelt területek extenzív növelése (új területek művelésbe vonása), a másik pedig a már művelés alatt álló területeken folyó gazdálkodás intenzívebbé alakítása. Mindkettőnek vannak természeti és gazdasági korlátai.

3.3.1. Az extenzív növekedés korlátai

A legjobb területek a Földön már javarészt művelésben vannak. Többnyire a kevésbé jó adottságúak, a vízhiányos részek állnak „szabadon”. Az ember ennek ellenére próbálkozik (szűzföldek feltörése, erdőirtás), de igen gyakran kénytelen feladni a kísérletezést; nem ritkán igen komoly környezeti károk okozása után (pl. kazah szűzföldek és az Aral-tó sorsa). Az újonnan termelésbe vont területek művelése amúgy is csak nagyobb tápanyagbevétel

(tápanyag-utánpótlás) esetén oldható meg. Az viszont költségigényes. A piacon a termékekért elkérhető ár azonnal jelzi, hogy gazdaságos-e a szóban forgó termelés.¹

3.3.2. Az intenzív növekedés korlátai

A mai technikai, technológiai fejlettség mellett (és különösen a technológiai forradalom további ígéretei ismeretében) talán korlátlanak gondolnánk a lehetőségeinket. Az intenzív használat egyre nagyobb mértékű tápanyag-utánpótlást igényel, a nagytáblás monokultúra kedvez a rovarkártevők és a betegségek terjedésének. De még ha sikerül is leküzdenünk mindezeket a nehézségeket, és a szükséges vegyszerek alkalmazása mellett még mindig gazdaságos a termelésünk, akkor nagyobb léptékben jelennek meg az újabb gondok. A globális környezeti problémák a glóbusz eltartó képességének határait jelzik; például a rizsföldek és a kérődző állatok közreműködése az ózonlyuk tágulásában. Vagy a jóval kisebb mennyiségben szükséges, de éppen ezért nemcsak hatékonyabb, hanem kockázatosabb vegyszerek alkalmazása. Egyre látványosabban tárul fel, hogy a Föld eltartó képessége nem terjeszthető ki korlátlan méretekben.²

A növénytermesztés gazdasági szerepének legalapvetőbb jellemzésére rendszerint a termésterületek és a hozamok statisztikai adatait használjuk. Ha a hazai adatokra vetünk egy pillantást, látható, hogy a gabonafélék területe nőtt a vizsgált tíz év alatt, amelyen belül is elsősorban a búza és a rozs terjeszkedett. Jelentős növekedést produkáltak még az ipari növények. Csökkent viszont a takarmánynövények vetésterülete; ami az állatlétszám alakulása ismeretében nem meglepő adat.

A vetésterület változásait elsősorban a piaci viszonyokkal magyarázhatjuk. A gazdálkodók annak megfelelően döntenek a kisebb vagy nagyobb területek mellett, hogy milyen információik vannak a várható keresletről.

A termelés hatékonyságát az adott területre eső hozamok jelzik. A hozamok alakulására természetesen hatással vannak a természeti viszonyok (a talaj minősége, klíma), az éppen adott időjárási körülmények (napsütés, csapadék stb.), de a termésátlagokat jelentősen

¹ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 191.

² Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 196.

befolyásolja az alkalmazott agrotechnika is. A hazai adatok hullámzó eredményeket mutatnak.³

4. KÖLTSÉGEK ÉS HOZAMOK ELSZÁMOLÁSA A MEZŐGAZDASÁGBAN

4.1. Speciális költséghelyek

A mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozásoknak célszerű a termelési költségeiket elsődlegesen költséghely, költségviselő és másodlagosan költségnemek szerint elszámolniuk. Az általános költségeket a 6-os számlaosztályban kell kimutatni, míg a költségviselők elszámolását a 7-es számlaosztályban kell elvégezni. Az általános költségek azok a költségek, amelyek a vállalkozás irányításával és üzemeltetésével kapcsolatban merülnek fel. A mezőgazdasági vállalkozások sajátosságait figyelembe véve a 6. számlaosztály költségeit érdemes a következők szerint megbontani: fenntartó üzemek költségei, segédüzemek költségei, főágazati általános költségek, egyéb – alaptevékenységen kívüli – tevékenységek általános költségei, központi irányítás általános költségei és értékesítési költségek. A költséghelyeken elszámolt költségek egy része felosztható, azaz a számviteli törvény alapján része az előállítási költségnek. Jellemzően ezek közül a fenntartó üzemi, segédüzemi és főágazati általános költségek kerülnek felosztásra, ezért a következő alfejezetekben erre a három megbontásra szeretnék bővebben kitérni.

4.1.1. Fenntartó üzemi költségek

A fenntartó üzem olyan területileg, szervezetenként elhatárolható egység, ahol felelős vezető irányításával elsődlegesen tárgyi eszköz fenntartási munkát végeznek. A fenntartó üzemek közé soroljuk: a gépműhelyt, asztalosműhelyt, bognárműhelyt, lakatosműhelyt,

³ Miklósné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 197.

kovácsműhelyt, építőbrigádokat és egyéb műhelyeket. A fenntartó üzemek költségeit a 61. Fenntartó üzemek költségei számlacsoportban javasolt elszámolni.⁴

A fenntartás közvetlen költségének tekintünk minden olyan költséget, amelyről a felmerülés pillanatában megállapítható, hogy melyik eszköz fenntartása, karbantartása, javítása, üzemképes állapotban tartása érdekében merült fel. A vállalkozónak lehetősége van arra, hogy a felhasznált anyagok értékét közvetlenül arra a fenntartó üzemi szolgáltatást igénybe vevő ágazatra számolja el, amelyben az eszköz működik.⁵

Nem tekinthetők fenntartási költségeknek a tárgyi eszköz bővítésével, élettartam növelésével és felújításával kapcsolatos költségek, mert ezek beruházásoknak, felújításoknak tekinthetőek, és növelik az eszköz értékét.

A fenntartási költségeket havonta, negyedévente, de legkésőbb a mérlegkészítés időpontjáig javasolt áttételezni a szolgáltatást igénybe vevőkre. A költségnek áttételezésének feltétele, hogy a fenntartási munkáról olyan analitikus nyilvántartást vezessünk, amelyben a különböző fenntartási munkák és a vetítési alapok is jól elhatárolódnak, ezért a fenntartási munkákat célszerű egyedi azonosítóval ellátni. A költségek átvezetésénél célszerű a 691. Fenntartási költségek átvezetése számlát alkalmazni.⁶

A fenntartó üzem költségeinek és teljesítményeinek elszámolásának kiemelt bizonylatai a Javítási munkalap és a Műhelynapló. A Javítási munkalap a fenntartási munka leírása mellett a fenntartási költségek elszámolására is szolgál. A Munkahelynaplóban történik a fenntartási munkák munkaszámonkénti nyilvántartása.

Habár a fenntartó üzem költségei nem kapcsolódnak közvetlenül sem a növénytermesztéshez sem az állattenyésztéshez, de fontosnak tartottam ennek bemutatását, mert a mezőgazdasági tevékenységek végzése nem lenne lehetséges ilyen üzemek nélkül.

4.1.2. Segédüzem költségei

A segédüzemek olyan elkülöníthető egységek, amelyek tevékenysége a termelési folyamatok elősegítését célozza meg. Az alaptevékenység támogatását végzik, de végezhetnek külső

⁴ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 50.

⁵ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 50.

⁶ Dr. Musinszki Zoltán: Mezőgazdasági Számvitel, Oktatási segédlet, 2012. 3.

megrendelésre is munkát. A segédüzemek fajtái a következők lehetnek: traktorüzem, tehergépkocsi üzem, öntözőüzem, kombájnüzem, hűtőtároló és további olyan tevékenységek, amelyek támogatják az alaptevékenységet. A segédüzem költségeit a 63. Segédüzemek költségei számlacsoportban javasolt elszámolni.⁷

A segédüzemek költségei között kell elszámolni az üzemhez tartozó anyagköltségeket, az ott foglalkoztatott munkások bérét és azok járulékait, az üzem eszközeinek értékcsökkenését, a fenntartó üzemek szolgáltatási tevékenységének a költségeit, a segédüzemek szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódó költségeit, az egyéb szolgáltatások és igénybe vett szolgáltatások költségeit. A költségeket külön kell választani a szolgáltatások közvetett és közvetlen költségeire. A szolgáltatások közvetlen költségei közé tartoznak azok a költségek, amelyek szoros kapcsolatban vannak a szolgáltatással és a szolgáltatásnyújtás során közvetlenül merülnek fel. A közvetett költségek között kell elszámolni az irányítást végző munkások bérét és járulékait, a segédanyag költségeket, az üzem ingatlanjainak és eszközeinek értékcsökkenését, bérleti díjat, munkavédelmi költségeket és egyéb általános költségeket. A szolgáltatást közvetlen önköltség alapján kell értékelni. A traktorüzem költségei között kell kimutatni azokat a költségeket, amelyek a traktorokhoz, valamint a hozzájuk tartozó lakókocsikhoz és pótkocsikhoz kapcsolódnak. A munkagépekhez tartozó költségeket is itt kell nyilvántartani. A munkagépek költségei közé tartoznak a fenntartáshoz, javításhoz kapcsolódó költségek és az értékcsökkenés is. A tehergépkocsi üzem költségei között kell elszámolni a tehergépkocsikhoz és az azokhoz tartozó pótkocsikhoz, a speciális tehergépkocsikhoz és dömperekhez kapcsolódó költségeket. A rakodó munkások személyi jellegű ráfordításait is itt kell kimutatni. A kombájnüzem költségei között kell kimutatni az önjáró gépekhez kapcsolódó költségeket. Az öntözőüzem költségei között kell elszámolni az öntözés költségeit, valamint épületek, szivattyútelepek, öntözőcsatornák, kutak és az olyan eszközök értékcsökkenését, amelyek szorosan kapcsolódnak az öntözési munkához. Az igatartás költségei számlán kell nyilvántartani az állatok tartásának költségeit (takarmány, gondozás), a felszerelések költségeit és a pénzzé tett vagy hízóba állított állatok tenyészérték-különbözetét.⁸

A hozamokat az állattenyésztéshez kapcsolódó megfelelő hozamszámlán kell kimutatni, ahová a hozammal megegyező összeget át kell vezetni az igatartás költségei számláról. A szárítóüzem üzemeltetésével összefüggő költségeket a szárítóüzem költségei számlán kell

⁷ Dr. Musinszki Zoltán: Mezőgazdasági Számvitel, Oktatási segédlet, 2012. 7.

⁸ Dr. Musinszki Zoltán: Mezőgazdasági Számvitel, Oktatási segédlet, 2012. 3.

kimutatni. A további költségeket, amelyek a segédüzemekhez kapcsolódnak az egyéb segédüzemek költségei számlán kell kimutatni.

A segédüzemek költségeit különböző módokon oszthatják fel a vállalkozások. Ha év közben tervezett önköltségen számolják el az igénybevevő terhére, akkor a tényleges és a tervezett önköltség közötti összeg megállapítása után el kell dönteni, hogy az eredmény a számviteli politika szerint jelentős összeg-e. Ha nem jelentős, akkor az egyéb általános költségek számlán kell nyilvántartani. Amennyiben jelentősnek számít, akkor szét kell osztani az igénybevevők között. Abban az esetben, ha a vállalkozás év végén, tényleges önköltség alapján vezeti át a költségeket, akkor költséghelyesbítéssel nem kell foglalkozni, csak a felosztással. A segédüzemek által saját maguk részére végrehajtott munkákkal nem kell foglalkozni sem az év közben végzett áttételezésnél, sem év végén a felosztásnál. A segédüzemek költség számláinak év végi rendezése azután történhet meg, miután a fenntartó üzemek költségei számla le lett zárva. A segédüzemek egymásnak nyújtott szolgáltatásait társüzemi szolgáltatásnak nevezzük. A társüzemi szolgáltatások elszámolása tervezett önköltségen történik. Év végén a tényleges és a tervezett önköltség közötti különbség megállapítása után, ezt a különbséget fel kell osztani. A felosztást vetítési alap segítségével kell végrehajtani, aminek a megállapítása során az összes teljesítményt mérsékelni kell a társüzemi szolgáltatásokkal.⁹

4.1.3. Főágazati általános költségek

Főágazatnak tekintjük a növénytermesztést, a kertészetet, az állattenyésztést, az erdőgazdálkodást, a mezőgazdasággal kapcsolatos melléktevékenységeket és a mezőgazdasági szolgáltatások nyújtását. A főágazati általános költségek azok a költségek, amelyek a főágazattal kapcsolatban merülnek fel, de közvetlenül az ágazatok közvetlen költségeiként nem számolhatók el. A vállalkozás igényei szerint bonthatja tovább a számlákat az általános költségek elszámolásához. A számlák bontását befolyásolja a vállalkozás tevékenysége és mérete is.

A főágazati általános költségek átvezetése a költségviselőkre mindig megtörténik és az ágazatok közötti felosztás módját az önköltség-számítási szabályzatnak kell tartalmaznia. A

⁹ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 52.

költségek elosztását a költséghez legjobban illő vetítési alap segítségével kell végrehajtani. A felosztást általában negyedévente vagy a beszámoló készítésekor kell pótlékkulcs segítségével és a megfelelő vetítési alap kiválasztásával elvégezni. Ha évközben is szükséges kimutatást készíteni, akkor a felosztást tervezett pótlékkulcs alapján kell végrehajtani. Ezt azonban akkor tudja megtenni a vállalat, ha az előző év adatai alapján meg tudja határozni az általános költségek összegét és viszonylag pontosan meg tudja állapítani a tervezett vetítési alapot.¹⁰

4.1.4. Nem mezőgazdasági tevékenységek általános költségeinek elszámolása

A mezőgazdasági vállalkozások iparhoz, építőiparhoz, kereskedelemhez, közlekedéshez és az egyéb tevékenységhez kapcsolódó általános költségek elszámolása tartozik ide. Azokat a költségeket külön kell nyilvántartani, amelyekkel számolhatnak a termékek önköltségének meghatározása során. Azoknak a költségeknek a felosztását, amelyek részei lehetnek a termelésnek, a megfelelő vetítési alap meghatározása után kell elvégezni. A költségek, amelyek nem részei a termékek önköltségének, nem kerülnek felosztásra, hanem az időszak eredményét fogják csökkenteni.¹¹

A nem mezőgazdasági tevékenységek általános költségeinek elszámolását azért tartottam lényegesnek áttekinteni, mert nagyon sok mezőgazdasági vállalkozás végez nem mezőgazdasági tevékenységet, és felmerülhetnek ezen tevékenységek során olyan költségek, amelyek részei lehetnek a termelésnek, ezért figyelembe kell őket venni a termék önköltség számításánál.

4.2. Az általános költségek és azok felosztása a legmegfelelőbb vetítési alap szerint

A növénytermelés és kertészet általános költségei között kell kimutatni a termékek mozgatásával és tárolásával összefüggő költségeket; a növénytermelés és kertészet által

¹⁰ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 142.

¹¹ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 149-150.

használt eszközök és épületek költségeit; műszaki, valamint adminisztratív területen dolgozó munkások bérét és azok járulékait, továbbá azokat az egyéb általános költségeket, amelyek az ágazathoz tartoznak. A részletező nyilvántartás vezetése és annak tagolása befolyásolja növénytermesztésnél a vetítési alap meghatározását. Ha a bontás ágazatok, ágazatcsoportok vagy ágazatfőcsoportok szerint történik, akkor növénytermesztésnél a vetésterület a vetítési alap. Azonban ha költségfunkciónkénti bontást végeznek, akkor mindig a költséghez legjobban illő vetítési alapot kell használni. Az állattenyésztés általános költségei között kell kimutatni a takarmányok mozgatásának, tárolásának a költségeit; a takarmány tárolásához, feldolgozásához szükséges eszközök amortizációját; a műszaki és adminisztratív területen dolgozó munkások bérét és járulékait, egyéb általános költségeket, amelyek az állattenyésztéshez kapcsolódnak. Az állattenyésztés általános költségeit tovább lehet részletezni állatfajonként. A költségek felosztásánál használt vetítési alap kiválasztását befolyásolja az, hogy a vállalkozás készít-e részletező nyilvántartást, és azt hogyan készíti el. Ha a főágazati általános költségek nincsenek tovább bontva, akkor a legmegfelelőbb vetítési alap a közvetlenül elszámolt közvetlen költségek összege, anyagköltség nélkül. Ha a nyilvántartási ágazatok, ágazatcsoportok, ágazatfőcsoportok szerint van bontva, akkor az állatok darabszáma vagy a takarmányozási napok száma megfelelő lehet, mint vetítési alap. A költségek költségfunkciónkénti bontása esetén azokat a vetítési alapokat kell meghatározni, amelyek a legjobban illenek a költségekhez.

A melléktevékenység általános költségei között kell nyilvántartani azokat a költségeket, amelyeket el lehet határolni az egyéb általános költségektől és növénytermeléshez vagy erdőgazdálkodáshoz kapcsolódnak. A költségek felosztását és átvezetését a megfelelő vetítési alap meghatározása után kell elvégezni.

A mezőgazdasági szolgáltatások általános költségei között kell elszámolni azoknak a szolgáltatásoknak az általános költségeit, amelyeket a vállalkozás megrendelésre hajt végre. Ezek a szolgáltatások kapcsolódhatnak növénytermesztéshez vagy erdőgazdálkodáshoz is. A felosztás és az átvezetés itt is a megfelelő vetítési alap meghatározása után történhet meg.

4.3. A növénytermesztés költségeinek és hozamainak elszámolása

Mint ahogyan azt már a fentebbi fejezetekben is említettem, a növénytermesztés az a terület a mezőgazdaságnak, amelynél leginkább érzékelhető a ciklusosság. A szántóföldi

növényfajok egy részének ősszel van a vetési ideje, és csak a következő évben lehet elvégezni a betakarítást. A dolgozatomban szeretném három részben ismertetni a költségek és hozamok elszámolását, mert a folyó évi növénytermesztéshez, az ültetvényekhez és a következő évek növénytermesztéséhez kapcsolódó hozamokat és költségeket külön kell kimutatni.

Sokszor keletkezik melléktermék és ikertermék a főtermék termelése során. Egy növény termesztéséből származó költségeket mindig egy ágazat számláján kell elszámolni, még akkor is, ha ikertermék és melléktermék is létrejön a termelés során. A melléktermékek a főtermék termelése során keletkeznek, míg az ikertermék a főtermékkel azonos folyamatban keletkezik, azzal egyenrangú, vagy annál valamivel kisebb értékű termék. A melléktermékekre nem kell önköltséget számolni, értéküket a mennyiségük és nyilvántartási áruk szorzataként kapjuk meg. A nyilvántartási áraknak ki kell fejezniük a termék fontosságát. Ha a melléktermék eladással kerül hasznosításra, akkor az értékesítési ára segítségével határozhatjuk meg a nyilvántartási árat.¹²

4.3.1. A folyó évi növénytermesztés költségeinek és hozamainak elszámolása

A folyó évi költségek tartalmazzák az összes tárgyévben betakarított termények minden költségét a talaj-előkészítéstől a termék felhasználási vagy tárolási helyére történő szállításán át, valamint a tárgyévi és az azt megelőző évek költségéig.¹³ Az értékesítéshez és a szállításhoz kapcsolódó költségeket a közvetett költségek között kell kimutatni. A növénytermesztés és kertészet közvetlen költségei között kell elszámolni a termék minőségének védelmével, javításával, a termék tárolásával kapcsolatban felmerült költségeket és biztosítási díjakat.

Közvetlenül költségviselőre csak olyan tárgyi eszköz után számolhatunk el értékcsökkenést, amelyről tudjuk, hogy működése csak egy termék előállítása során történt. Ha egy tárgyi eszközt több növénytermesztési és kertészeti ágazat használ, akkor ennek az eszköznek értékcsökkenését a közvetett költségek között, a növénytermelés általános költségei számlán kell kimutatni.

¹² Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 152.

¹³ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013, 28. old

Hozamoknak hívjuk azokat a készletre vehető termékeket, amelyek a tevékenység során keletkeztek, ezek lehetnek fő- vagy melléktermékek is. A vállalkozások eldönthetik, hogy szeretnék-e nyilvántartást vezetni a készletre vett termékekről vagy sem. Abban az esetben, ha vezetnek mennyiségben és értékben vagy csak mennyiségben nyilvántartást, akkor a termékekről alapbizonylatot kell kiállítani. A mezőgazdasági tevékenység sajátosságai miatt tanácsos nyilvántartást vezetni a készletekről. A folyó évi növénytermesztés terményeiről a betakarításkor állítják ki a bizonylatokat, ezután az eseményt dokumentálják az analitikus nyilvántartásokban, és a következő lépésben elvégzik a főkönyvi elszámolást.

4.3.2. Ültetvénytelepítéshez kapcsolódó költségek és hozamok elszámolása

Ültetvényen azoknak a növényeknek a csoportját értjük, amelyek hosszú ideig élnek, termést adnak, és tartósan egy földterületen maradnak. Ültetvények lehetnek gyümölcsösök, dísznövényekből és egyéb fajokból álló területek. Az ültetvénytelepítés, mint beruházási folyamat hosszú ideig (akár 7-8 évig is) eltarthat. Ezen idő alatt kell a felmerült költségeket a beruházások között elkülönítetten összegyűjteni és kimutatni.

Az ültetvénytelepítés közvetlen önköltségében számításba kell venni minden olyan tételt, amely megfelelő mutatók, jellemzők segítségével az Szt. 51.§ szerint elszámolhatók.

Az ültetvénytelepítés költségei között kell elszámolni a telepítési és fejlesztési költségeket, továbbá azokat az ápolási költségeket, amelyek az ültetvény termőre fordulása előtti időkhöz kapcsolódnak. A köztes termelés költségeit a szántóföldi növénytermesztés költségei között kell kimutatni. Az analitikus nyilvántartásokat célszerű úgy vezetni, hogy az egyes ültetvényfajtákhoz tartozó költségek megkülönböztethetőek legyenek.

Az ültetvény termőre fordulása előtt megjelenő hozamokat a vállalkozás költség-elszámolási döntése szerint az 581. Saját termelésű készletek állományváltozása vagy a 7919. Ültetvénytelepítés hozamai számlákon kell kimutatni, és ezeket a hozamokat célszerű piaci áron vezetni. Továbbá azokat a költségeket, amelyek a termőre fordulás előtti időszakot érintik, az aktivált saját teljesítmények között kell kimutatni.¹⁴

¹⁴ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 32.

A termőre fordult ültetvény gondozásával, a termés védelmével, betakarításával kapcsolatban közvetlenül felmerült költségeket, mint a termés közvetlen költségét, a felmerüléskor költségként kell elszámolni az ültetvény terv szerinti értékcsökkenési leírásával együtt.

4.3.3. A következő évek növénytermesztéséhez kapcsolódó költségek elszámolása

A növénytermesztés egyik fontos jellemzője, hogy a termesztési folyamat nem fejeződik be a naptári éven belül. Gyakran előfordul, hogy a költségek a folyó évben keletkeznek, de a hozamok csak a következő évben kerülnek elszámolásra, ezért a növénytermesztés következő évi hozamaihoz tartozó költségeket külön kell nyilvántartani a folyó évi költségektől.¹⁵

Azokat a ráfordításokat, amelyek a következő évek hozamai miatt merültek fel, év végén készletre kell venni és a 231. Mezei leltár számlán kell kimutatni, mint befejezetlen termelést. Mindig el kell határolni a folyó évi és a következő évek növénytermesztési költségeit, és biztosítani kell azt is, hogy az egyes termékekhez fűződő közvetlen költségek összege termékenként pontosan meghatározható legyen.

Befejezetlen termelésként kell számolni a következő költségeket: zöldtrágyázás és szerves-trágyázás költsége, talajjavítás érdekében végzett munkálatok költségei, évelő növények, ültetvények befejezetlen termelésének költségei, évelő növények telepítéséhez kapcsolódó költségek, őszi vetés költségei, nem természetes trágyák elkészítésének költségei és a trágya kezelésének és tárolásának költsége. A befejezetlen termelésként elszámolt költségeket két csoportra lehet osztani. Az egyik csoportba azok a költségek tartoznak, amelyek a következő évben teljes mértékben felhasználásra kerültek, míg a másik csoportba azok a költségek tartoznak, amelyeket több éven keresztül használnak fel. A második csoportba tartozó költségeknél a költségek arányos elszámolását tárgyévi költségként abban az évben kell elvégezni, amikor az először hatással volt a hozamra. Ezeket a költségeket időarányos költségeknek nevezzük. A számviteli politikában, a több évre felosztott költségekkel kapcsolatban rögzíteni kell, mikor kezdődött meg a költségek felosztása, a felosztás időtartamát és arányát éves szintre lebontva. A mezei leltárhoz mindig részletes analitikus nyilvántartást kell készíteni, aminek tartalmaznia kell: befejezetlen termelés

¹⁵ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 153.

megnevezését, előállításának idejét, eredeti értékét, tárgyi időszak értékét és a következő években felhasználásra kerülő értékeket.¹⁶

Ha a befejezetlen termelést elemi kár éri, akkor a veszteséget az egyéb ráfordítások számlán kell kimutatni. Ha a vállalkozás a telepítés vagy vetés évében nem elemi kár miatt dönt növények kiszántásáról, akkor a szaporítóanyag költségeit és a telepítés közvetlen költségeit káreseményhez hasonlóan kell elszámolnia, a többi közvetlen költséget az ágazat költségeiként célszerű elszámolni. A befejezetlen termelést nem szabad általános költségekkel megnövelni, az általános költségeket a tárgyévben kell elszámolni, ezzel megakadályozva a tárgy évi eredmény indokolatlan növekedését.

Más tevékenységeket folytató vállalkozásoknál nem fordul elő az, hogy a következő évek termeléséhez kapcsolódó költségeket a tárgyévítől elkülönítetten, a készletek között, mint befejezetlen termelést tartják nyilván. Csak növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozásoknál az is előfordulhat, hogy a befejezetlen termelés mértéke eléri vagy meghaladja a tárgyévben elkészült termékek mértékét. Ez a jelenség más termelést végző vállalatokra nem jellemző.

4.4. Az állattenyésztéshez kapcsolódó költségek és hozamok elszámolása

Az állattenyésztés nagy mennyiségű tőkét, sok eszközt és hosszú átfutási időt igényel. A tevékenység tagoltsága függ a tartott állatfajoktól és azok hasznosítási módjától. Az állatok közül vannak olyan fajok, amelyek kettős hasznosításúak. Például szarvasmarháknál vannak tej- és húshasznosításra is fajták.

Az állattartás költségeit és hozamait legfőképpen az anyaállatok száma, genetikai termelőképessége, a takarmányozás és a tartási körülmények befolyásolják. Az állattenyésztés a növénytermesztés során létrejött termékeket is hasznosítja, ennek a továbbfelhasználásnak köszönhetően értékesebb terméket állít elő. A tevékenység során létrejött legfontosabb melléktermék az istállótrágya, amivel növelhető a termőföld termőképessége.¹⁷

¹⁶ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 153.

¹⁷ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 39.

4.4.1. Költségek elszámolása

Az állattenyésztéshez kapcsolódó költségek elszámolhatók 51-57. költségnem számlákon, vagy a 72. Állattenyésztés költségei számlákon. A közvetlen költségek közé tartozik: takarmány költségek, legelő fenntartásához szükséges költségek, takarmány előkészítésének költségei, állatgyógyszerek ára, gépek, berendezések költsége, állatok és a tevékenységhez használt eszközök terv szerinti értékcsökkenése, állatok beszerzési ára, dolgozók bére és a bérhez kapcsolódó járulékok, igénybe vett és egyéb szolgáltatások ára, segédüzemi és főágazati költségek.

Ha költségviselőnként szeretnék a 72. Állattenyésztés költségei számlákon elszámolni a költségeket, akkor egy költséget, az igás állatok költségeit más számlán a 635. Igatartás költségei számlán kell nyilvántartani. A 72. Állattenyésztés költségei számlacsoport számlái feloszthatók állatfajok, hasznosítási módok és korcsoportok szerint.¹⁸ A statisztikai adatszolgáltatás követelményeire is tekintettel kell lenni a számlák kijelölésénél.

A költségek elszámolásánál a következő kritériumokat kell szem előtt tartani:

- A tenyésztési ágazat költségei között kell elszámolni az anyaállat, az apaállat és az elválasztásig a szaporulat költségeit.
- Belső állományváltozások után az átvétel idejétől a tartási költségek az átvevő ágazatot terhelik.
- A nevelési ágazat költségeiként kell elszámolni a születés és az elválasztás idejétől az először ellett állatok átminősítéséig a hozzájuk kapcsolódó költségeket.
- A trágyához kapcsolódó költségek a gyűjtőhelyre való szállításig terhelik az adott ágazatot és számítanak bele az állatok közvetlen önköltségébe.
- Az állatokkal megetetett takarmányok tároló helytől a felhasználási helyig történő szállítása során felmerült szállítási költségek elszámolhatók az ágazat közvetlen költségeiként vagy általános költségként is.
- A vásárolt állatok árát a költségek között kell elszámolni, mert így az állat beszerzési ára része lesz az előállítás közvetlen költségének és az élőtömeg önköltségnek.

¹⁸ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013. 40.

4.4.2. A hozamok elszámolása

Hozamként kell elszámolni: a létrejött állati termékeket, a szaporulatot, a tömeggyarapodást, az átminősítésből adódó árkülönbözeteket (ez megakadályozza, hogy az átminősítésből eredményt mutassanak ki). Ha az igatartásban keletkezett csikószaporulat és trágya, akkor ezeket hozamként kell elszámolni, és az értékükkel az igatartás költségeit kell csökkenteni. A hozamok elszámolhatók az 581. Saját termelésű készletek vagy a 792. Állattenyésztés hozamai számlákra, attól függően, hogy milyen költségelszámolási módot választanak.¹⁹

A hozamok elszámolásánál érdemes figyelni néhány eseményre:

- Szaporulatként csak az élő szaporulatot lehet elszámolni.
- Az ellés utáni tömeg alapján kell meghatározni a szopós állatok hozamértékét.
- Az állattenyésztési ágazat hozamát módosítják az állati termékek feldolgozásának származó hozamkülönbözetek és az ebből származó elszámolási árkülönbözet
- Az átvevő ágazat hozamát befolyásolja az állatok átcsoportosítása során keletkező árkülönbözet, ami az átvételi és az átadási árak különbségéből származik.
- A súlyban nyilvántartott állatok tömegnövekedését mérlegeléssel lehet megállapítani, amit ellensúlyozni kell a súlyapadóval (a súlyapadót az állatok gyomortartalmának kiküszöbölésére használják)

5. SAJÁTOSSÁGOKON ALAPULÓ ÖNKÖLTSÉGSZÁMÍTÁS

Az állatokhoz és növényekhez kapcsolódó önköltségszámítások elvégzésének különlegességei abból fakadnak, hogy élő szervezetek és olyan folyamatok jelennek meg a termelés során, amelyek más termékek gyártásánál nem. Az önköltségszámításhoz használt módszerek bemutatása után táblázatokkal szemléltetem a megjelenő különleges költségeket és a számolás menetét.

¹⁹ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013, 114. old

5.1. Önköltségszámítási módszerek és séma a növénytermesztés önköltség kalkulációjának elvégzéséhez

Az önköltségszámítási kalkulációkat elkészítési idő szerint 3 csoportba lehet sorolni. Az első az előkalkuláció, ahol a termék termelésének a megkezdése előtt számolják ki az önköltséget. Az előkalkulációt főként beruházási döntéseknél, termékek elszámolási egységáranak megállapításánál, üzleti tervekhez kapcsolódó eredmény és költségterveknél használják. A második csoport a közbenső kalkuláció tartozik, amikor a termelés alatt végzik a termék önköltségének a megállapítását. Ezt használják a leggyakrabban. A legtöbb esetben egy munkafolyamat vagy befejezetlen termelés év végi értékelésére használják. A harmadik az utókalkuláció, amivel a termékek időszak végi tényleges önköltségét határozzák meg. A tényleges önköltségek segítségével mérni tudják a gazdálkodás hatékonyságát. Azért is fontos az utókalkuláció, mert a Számviteli törvény néhány területen előírja a használatát. Utókalkuláció módszereinek költségfelosztás szerinti csoportosítása: osztókalkuláció, pótlékoló kalkuláció, normatív kalkuláció, vegyes kalkuláció.²⁰

Osztókalkuláció esetén az időszak alatt felmerült költségeket el kell osztani a termékek volumenével. Osztókalkulációból kétfélet különböztetnek meg, az egyszerűt és az egyenértékszámosat. Ha a vállalkozás csak egy főterméket termel a termelési folyamat során, akkor használható az egyszerű osztókalkuláció (főtermék termelésének költsége/főtermék volumene). Az egyenértékszámossal osztókalkulációból kétfélet lehet megkülönböztetni, a műszaki és az egyenértékszámossal osztókalkulációt. A műszakit akkor használják, amikor a főtermék mellett ikertermékek is létrejönnek. Ennél a módszernél műszaki egyenértékszámokkal történik a főtermék mennyiségének a meghatározása, és ezután számítják ki a termékek önköltségét. Az egyenértékszámossal osztókalkuláció módszernél nemcsak a műszaki egyenértékszámokkal történhet az elszámolás, hanem más mutatószámokkal is (pl. megművelés ideje).

A pótlékoló kalkulációs módszert akkor használják, amikor az általános költségeket kalkulációs egységekre szeretnék felosztani. Két fajtáját különböztetik meg, a vizsgáló pótlékoló kalkulációt és a költséggyűjtésen alapulót. A költséggyűjtésen alapulónál a közvetlen költségek elszámolása kalkulációs egységenként, az általános költségek elszámolása pedig összevontan történik. Az általános költségek felosztását az ágazatokra

²⁰ https://szie.hu/file/ti/archivum/ZardaN_Doktori_ertekezes.pdf

vetítési alapok használatával kell elvégezni. A válogató pótlékoló kalkulációnál a közvetett költségeket a költségekhez legjobban illő vetítési alap segítségével osztják fel.²¹

A normatív kalkulációs módszer szerint a költségeket és a hozamokat normalizálni kell, és a ráfordítások tényleges megjelenésekor mérni kell a különbséget, aztán a különbséggel növelni vagy csökkenteni kell a norma szerinti költségeket.

A vegyes módszer az előző módszerek keveréke. A legtöbb esetben a vállalkozások ezzel a módszerrel határozzák meg a termékek vagy szolgáltatások önköltségét.

5.2. Állatok és állati termékek önköltségének meghatározása

Az élőtömeg önköltség és a tömeggyarapodás nem ugyanazon fogalom. Tömeggyarapodáson az adott állatra ránevelt élőtömeget értik kg-ban kifejezve. A növendék-, hízó- és egyéb állatokat az előállítás közvetlen önköltségén kell értékelni úgy, mint a saját termelésű készleteket. A közvetlen önköltséget utókalkulációval a ténylegesen felmerült költségek figyelembevételével számolhatják ki. Az állatok élőtömeg önköltsége tartalmazza azokat a költségeket, amelyek az állatokhoz kapcsolódóan azok születésétől kezdve végtermékké válásukig felmerültek.

Ha az önköltséget állománycsoportonként a korosbítás sorrendjét figyelembe véve adják meg, akkor szarvasmarha tenyésztésnél a következő sorrendben számolják ki az élőtömeg önköltségét: itatásos borjúnevelés, növendékmarha nevelés, marhahízalás. Nagyon fontos, hogy jelen esetben a reálönköltséget szeretnék meghatározni, ezért valós értékeket kell használni a számoláshoz.

A legismertebb állati termékek: tej, gyapjú, tojás. Állati melléktermékek: trágya, toll, bőr (ezekre a termékekre nem készítenek utókalkulációt).

6. MEZEI LELTÁR

Amint azt a fentebbi fejezetekben már kifejtettem, a mezőgazdasági vállalkozások elkülönítetten tartják nyilván a folyó évi növénytermesztés költségeit a következő évek

²¹ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 165-167.

növénytermesztésének költségeitől. A folyó évi növénytermesztés költségeinek azok a termék vagy termés előállítása érdekében, a termelési folyamat megkezdésétől annak befejezéséig felhasznált erőforrások minősülnek, amelyek a tárgyévi hozamokkal kapcsolatosak. Egyes növények termesztési folyamata azonban nem fejeződik be egy naptári éven belül, hanem áthúzódik a következő évre, esetleg évekre (pl. lucerna). A következő évek hozamaival kapcsolatosan a tárgyévben felmerült költségek sajátos módon nem aktív időbeli elhatárolással kerülnek elosztásra az évek között.²² Ezek a költségek felmerülésük pillanatában a tárgyévitől elkülönítetten, külön számlán, a következő évek növénytermesztésének költségei között lesznek nyilvántartásba véve és év végén a készletek között befejezetlen termelésként kell állományba venni. Mivel jellemzően a termőföldön (mezőn) elvégzett munkálatokról és ráfordított input anyagokról van szó, ezért kapta a „mezei leltár” nevet.

7. MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS SAJÁTOSSÁGAI

A mezőgazdasági vállalkozások tevékenységeit két részre lehet bontani, az alaptevékenységre és az ezen kívüli tevékenységekre. Alaptevékenységnek tekinthető a növénytermesztés, az állattenyésztés, az erdőgazdálkodás, a mezőgazdasági jellegű melléktevékenység és a mezőgazdasághoz vagy erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó szolgáltatásnyújtás. Alaptevékenységen kívülinek tekinthetőek azok a ténykedések, amelyek nem kapcsolódnak a mezőgazdasághoz (pl. a vállalkozás által végzett ipari és kereskedelmi tevékenység).²³

A mezőgazdasági tevékenységek sok olyan tulajdonsággal rendelkeznek, amelyek megkülönböztetik más tevékenységektől. A legfontosabb eltérés más tevékenységekhez képest az, hogy a mezőgazdasági termelés élő eszközökkel, a szabadban, környezeti változásoknak kitéve és szorosan a termőföldhöz kapcsolódva folyik. A termelés középpontjában nagyrészt a termőföld áll, ehhez kapcsolódik a legtöbb ráfordítás és bevétel.

A mezőgazdasági tevékenységek néhány számviteli elszámolást befolyásoló tulajdonsága.

²² Adorján-Lukács-Róth-Veit: Számvitel speciális kérdései, 2015. 155.

²³ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 7.

- a mezőgazdasági tevékenységben meghatározó szerepet játszanak a természeti és biológiai folyamatok
- a termelés általában nagy területeken folyik, ezért jól átgondolt termelés-szervezést igényel
- az éghajlati tényezők, évszakok periodikus változása miatt a termelésre jellemző a szakaszosság, amely elsősorban a növénytermelésben igényel speciális szervezést²⁴

Ezek a sajátosságok is bizonyítják, hogy a mezőgazdasági számvitel egy jól elkülöníthető téma, és olyan elszámolások is előfordulnak benne, amelyek máshol nem.

7.1. A befektetett eszközök, a forgóeszközök és a mezőgazdasági munka jellegzetességei

A mezőgazdasági munkának, a munka közben használt befektetett eszközöknek és a forgóeszközöknek is vannak sajátos tulajdonságaik. A befektetett eszközök a termelés lehetőségét biztosítják, van olyan befektetett eszköz, amely a termék közvetlen előállítója (pl. az ültetvény). Ezeknek az eszközöknek a nagy részét lehet fejleszteni, a kapacitásuk növelhető minőségromlás nélkül. A legfontosabb tárgyi eszközök: föld, kerítés, erdő, ültetvény, tenyészállat.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésének a gyorsasága nemcsak a tárgyi eszközöktől függ, hanem a forgó eszközöktől is. A forgóeszközök a megtermelt javak tényleges mennyiségét mutatják. A vállalkozásoknak mindig oda kell figyelniük a forgóeszközök számára, az összetételükre és a megfelelő hatékonyságú felhasználásra, mert ezek miatt könnyen veszteségeket szenvedhetnek.

A befektetett eszközök és a forgóeszközök között is lehet találni olyan jellegzetességeket, amelyek a mezőgazdaságot megkülönböztetik más tevékenységektől. Jó példa befektetett eszközök közötti különlegességekre a tenyészállatok besorolása. A számviteli törvény szerint a tárgyi eszközöknek tartósan kell a vállalat szolgálatában állniuk. A tenyészállatok közé történő besorolásnak a tenyésztési idő nem feltétele (például fűrjek intenzív tartásánál a körülmények miatt az állatok nagy része elpusztulna egy éves korára, ezért ezeket az állatokat rendszerint egy éves koruk előtt levágják vagy értékesítik, de a számviteli törvény szerint mégis a tenyészállatok között kell őket kimutatni, mert tojást és utódokat hoznak létre). A

²⁴ Dr. Sutus Imre: Gyakorlati számvitel a mezőgazdaságban, Budapest: Szaktudás Kiadó Ház, 2002. p. 11-12.

forgóeszközök között a legjellegzetesebb a mezei leltár, amit dolgozatomban további részében fogok bemutatni.

7.2. Leltározás

A mezőgazdasági vállalkozásoknak a leltározást speciális szabályok szerint kell végrehajtaniuk, a tevékenység jellegzetességei miatt. Más tevékenységekkel foglalkozó vállalatok leltárának elkészítésekor csak élettelen tárgyakról kell leltárt készíteni, a mezőgazdaságban élő szervezetekről is. Az élő szervezeteket is mindig ellenőrizni kell a leltárba való felvételük előtt, mert csak olyan élőlényeket lehet felvenni a leltárba, amelyek még életben vannak. A leltár elkészítésének módját befolyásolja az, hogy az adott növények vagy állatok milyen fajta-hoz tartoznak, milyen idősök, és az állatoknál az, hogy milyen célból tartják őket.

7.2.1. A leltározás sajátosságai

Leltárnak számítanak azok a kimutatások, amelyek az eszközök és források egészének vagy ezek egy részének meglévő volumenét és értékét mutatják. Több fajtáját lehet elkülöníteni egymástól, a leltárak lehetnek: teljes, rész, nyitó, évközi, évvég, elszámoltató, idegen leltár. A teljes leltár a vállalkozás összes eszközének és forrásának adatait magába foglalja azok eredete szerint. A részleltárt a vállalkozás eszközeinek és forrásainak egy részéről készítik (például részleltár lehet egy telephely teljes leltára). A nyitóleltár elkészítését csak új vállalkozások indításánál szokták elvégezni, működő vállalkozásnál a nyitóleltár megegyezik az előző év záró leltárával. Az évközi és évvég leltárak a mérleg valódiságának biztosítása során játszanak fontos szerepet. Az elszámoltató leltárra a dolgozók ellenőrzése és elszámoltathatósága miatt van szükség, ha a felelős dolgozó személye megváltozik, akkor átadás-átvételi leltárt kell készíteni. Az idegen leltár az idegen tulajdonban lévő eszközökre vonatkozik.

A leltározást két módon lehet végrehajtani: mennyiségi felvétellel vagy egyeztetéssel. Mennyiségi felvételnél a mennyiséget méréssel, számolással kell meghatározni és az eredményt később összehasonlítani a nyilvántartásokkal. Egyeztetésnél a főkönyvi számlákat

az analitikus nyilvántartásokkal vagy olyan okmányokkal kell összevetni, amelyek igazolják a könyvelés helyességét (pl. banki kivonatokkal).

A leltározást időpontja szerint végrehajthatjuk fordulónapon vagy folyamatosan. Ha a folyamatos leltárkészítést választjuk, akkor a számviteli politikában megadott határidőn belül minden olyan eszközről, amely leltárköteles leltárt kell készítenünk. A folyamatos leltár alkalmazásához a vállalkozásnak szüksége van pontosan, az előírásoknak megfelelően vezetett nyilvántartásokra, szükséges még a folyamatos ellenőrzés megtervezése is. A folyamatos leltározás előnye, hogy hosszabb idő áll rendelkezésre a leltározásra és külön szervezhető leltározó munkacsoport, ami pontosabbá és gyorsabbá teheti a folyamatot. A fordulónapi leltározásnál a vállalkozásnak az analitikus nyilvántartások lezárásával egy időben egy erre kijelölt napon kell leltározni. A leltározást nem lehet a fordulónapon elvégezni, a leltározás elkezdése megkezdődhet a fordulónap előtt és vége lehet a fordulónap után. A leltározás ideje alatt bekövetkező változásokat mindig figyelembe kell venni.

A leltározás megtervezését, végrehajtását és ellenőrzését megkönnyítheti a leltározási szabályzat bevezetése. A szabályzatnak tartalmaznia kell a leltár előkészítése érdekében elvégzendő feladatokat, a feladatokat, a leltározási osztályok kiválasztásának kritériumait, a leltározáshoz szükséges körülményeket és eszközöket, a leltározás végrehajtásának módját, a leltározás eredményeinek összevetési módját a könyveléssel, az ellenőrzési eljárást, a leltárkülönbözetek meghatározásának és rendezésének technikáját. Azok a vállalkozások, amelyek újonnan kezdték meg működésüket, kötelesek a megalakulás utáni 90 napon belül létrehozni a számviteli politikát és a leltári szabályzatot.²⁵

7.2.2. A leltározás elvégzésének folyamata

Leltározás előtt mindig elő kell készíteni az eszközöket, és gondoskodni kell arról, hogy a mérésükhöz megfelelő készülékek, táblázatok elérhetőek legyenek. A mennyiségi felvételt megelőzően össze kell vetni az analitikus nyilvántartásokban szereplő adatokat a szintetikus és a raktári könyvelés adataival. Ha eltérés van az információk között, akkor szükséges az eltérés rendezése. Leltárkülönbözetnek az tekinthető, ha a mennyiségben nyilvántartott eszközök leltározása során kapott eredmény nem egyezik meg a nyilvántartásokban lévő

²⁵ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 181-191.

mennyiséggel. Ha értékben tartanak nyilván egy eszközt, akkor leltárkülönbözetnek a nyilvántartásokban szereplő érték és a leltározáskor kapott érték különbségét kell tekinteni. A különbözetet okozhatja adminisztrációs hiba is. A leltárkülönbözet lehet hiány, többlet, kompenzálható vagy nem kompenzálható. Ha a különbözet kompenzálható, akkor azt nem lehet ismert okból keletkezett különbözetnek tekinteni. A leltárkülönbözet akkor kompenzálható, ha a különbözet hasonló, egymással összetéveszthető termékeknél jött létre, ha a hiány és a többlet közel azonos értékű, illetve ha a hiány és többlet azonos raktárban tárolt eszközöknél jött létre, amelyekért ugyanaz a személy a felelős. Nem kompenzálható hiány oka lehet visszaélés, gondatlan kezelés vagy forgalmi veszteség (a forgalmi veszteség az eszközök belső tulajdonságai miatt létrejövő, a tároláshoz kapcsolódó nem elkerülhető hiány).

A mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozásoknak oda kell figyelniük néhány sajátosságra a leltár elkészítésekor:

- **Beruházások sajátosságai:** Befejezetlen erdők leltárának elkészítését évente a műszaki átvétellel megegyező időben kell végrehajtani. Nem termő ültetvények leltározásakor meg kell határozni, hogy az ültetvény mennyire fejlett, azért, hogy az értékelést el lehessen végezni.
- **Állatok sajátosságai:** A tenyészállatokat, igasállatokat, csikókat elég csak a darabszámuk szerint leltározni. Méhek leltározásánál mindig le kell ellenőrizni a kaptárok állapotát, és a leltárba csak az egészséges családokat szabad felvenni. A növendék-, hízó-, kis és szopós állatokat mindig súlyban és darabszámban kell felvenni a leltárba. A növendék állatok és hízóállatok súlyát leltár készítésekor etetés után szokták mérni, ezután pedig a kapott eredményből levonják a súlypadót. Zárt rendszerű sertéstelepeken nem muszáj elvégezni a hízóállomány mérlegelését, mert ki lehet számolni a súlyukat a hízóba állításkori tömegből, a hizlalási napok számából és az előző hizlalási ciklusban mért átlagos napi tömeggyarapodásból. A halállományt a telelőbe való áttelepítéskor mérlegelés alapján kell leltározni. Ha nem történik telelőbe való áttelepítés, akkor a leltározást a halak darabszáma, az elhullások száma és a próbahalászatkor kifogott halak testtömege alapján kell elvégezni. A növendék baromfiállomány tömegének mérése és súlygyarapodásának nyilvántartása reprezentatív méréssel is végrehajtható (ebben az esetben az állatok egy százalékán szokták végrehajtani a mérlegelést). A vállalkozás tulajdonában lévő, de kistermelőknél elhelyezett

állatokat az elhelyezéskori testtömeg és érték figyelembevételével, a nyilvántartásokkal való egyeztetés után lehet leltározni.

- A mezei leltár sajátosságai: A tárgyévi mezei leltár leltározását az analitikus nyilvántartások segítségével kell elvégezni. Az analitikus nyilvántartásoknak területenként, műveletenként és költségenként kell információkat szolgáltatniuk. Határszemlekor meg kell vizsgálni a mezei leltárban nyilvántartott őszi vetéseket, a mélyszántást és a telepített növényeket.

- A termények jellegzetességei: A terményeket készletként kell kimutatni, a nyilvántartásukat pedig minőségben kell vezetni. Leltár előtt a még meg nem tisztított terményeken próbatisztítást kell végezni, a szennyező anyagok arányának megállapítása érdekében. Ha a szabvány feletti a szennyező anyagok mértéke, akkor a szabvány feletti értékkel csökkenteni kell a ténylegesen mért súlyt és ez az eredmény kerülhet a leltárba.

- Kukorica és kevert magvak jellemzői: A kevert magvak leltározásánál a keverék összetételét meghatározott mennyiségű minta segítségével kell megállapítani. A szemes kukoricát 15%-os víztartalommal kell a leltárban szerepeltetni. Csövesen tárolt kukorica esetében, mintavétel és nedvességtartalom meghatározása után, a csöves kukoricákat át kell számolni morzsolt 15%-os víztartalmú kukoricára.

- Szerves trágya leltározásánál össze kell számolni a földterületekre kihordott, de még ki nem szórt, és a még az istállókban lévő el nem szállított trágya mennyiségét.

- Ha a vállalkozás év végéig nem tudja befejezni egy területen a betakarítást, akkor le kell mérni a betakarításra váró területet és ennek figyelembevételével kell elvégezni a leltározást. Faiskolák befejeetlen termelését és az erdei csemetekertek állományát a lombhullatás előtt, fajtánként és darabszámban szokták meghatározni.²⁶

²⁶ Miklósyné--Siklósi-Simon: A mezőgazdasági vállalkozások számviteli sajátosságai, Budapest: Perfekt, 2006. p. 191-195.

8. TENYÉSZÁLLATOK ÉRTÉKELÉSE, ELSZÁMOLÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

Az állattenyésztés az élelmiszertermelés fontos ágazata, amely a növények felhasználásával az ember számára nélkülözhetetlen állati terméket állít elő. Az állattenyésztés magába foglalhatja az állatok nemesítését a gazdasági célnak megfelelően, illetve az állattartást vágóállatok és állati eredetű termékek előállítására céljából. Az állatok speciális tárgyi eszközöknek és készleteknek számítanak, amelyeknél fontos feladatokat kell végrehajtani. A bizonylatolást és az analitikus nyilvántartást úgy kell elvégezni, hogy mindig meg lehessen állapítani az állatállomány mennyiségét és azok értékét. A főkönyvi könyvelésnek az analitikus nyilvántartásokkal megegyezően kell mutatni az állomány értékét és az abban bekövetkezett változásokat. Mennyiségi és értékbeli nyilvántartásokat kell készíteni az állatvásárlásokról, a tömeggyarapodásról, az értékesítésről és az elpusztult állatokról. Ellésnél csak mennyiségi feljegyzést kell készíteni és az értékhez kapcsolódó nyilvántartást csak leválasztáskor kell elkezdni vezetni. Az elszámoláshoz kapcsolódó legfontosabb bizonylatok közé tartoznak az állatállomány bevételi bizonylat, szaporulati jegyzőkönyv, állatmérlegelési jegyzőkönyv, állatállomány kiadási bizonylat és az elhullási napló.

8.1. Tenyészállatok nyilvántartása

A tenyészállatok nyilvántartása kétféleképpen történhet: az egyik az állatok kezelési, gondozási helyén vezetett nyilvántartás, a másik pedig az állatok analitikus nyilvántartása. A gondozási helyen vezetett nyilvántartásnak az állatot gondozók elszámoltathatósága miatt van nagy jelentősége, és a nyilvántartást mindig gondozási helyenként és állatfajonként kell vezetni. Létezik egy úgynevezett állatnyilvántartási könyv, amelyet a gondozási helyen történő nyilvántartás céljából használnak az állattartók. Analitikus nyilvántartásnál hasznos lehet a kisállatok, valamint a nagyobb állatok (szarvasmarha, juh, sertés stb.) nyilvántartását külön vezetni. A vállalkozásoknál folyó szakszerű tenyésztő munka dokumentálására állategyedenként számos adatot nyilvántartanak, de ez nem helyettesítheti az analitikus nyilvántartást. Olyan egyedi nyilvántartást kell kialakítani, amely állategyedenként tartalmazza mindazokat az adatokat, amelyek általában a tárgyi eszközök egyedi

nyilvántartási lapján megtalálhatók. Szükséges adatok: azonosító és nyilvántartási adatok, állomány és értékadatok.

A csoportos nyilvántartás csak a kisebb állatok esetében célszerű, mivel ezeket az állatok sokszor nehéz megkülönböztetni egymástól. A nyilvántartásban egy csoportba azok az állatok kerülhetnek, amelyek ugyanazzal a bekerülési értékkel azonos időben kerültek a vállalkozás vagyonába.

Az egyedi vagy csoportos nyilvántartások közötti választásnál mindig figyelembe kell venni két kritériumot: a hiányzó, megsemmisült, állományból kivezetett tárgyi eszközök könyv szerinti értékét az egyéb ráfordítások között kell kimutatni, a könyv szerinti érték pedig csak az egyedi nyilvántartás alapján határozható meg pontosan. A másik kritérium a költség-haszon összevetésének elve, ami alapján a beszámolóban lévő információk hasznosságának arányban kell állnia előállításuk költségével. A választás során érdemes figyelmet fordítani az egyes állatok értékelésének sajátosságaira.²⁷

9. A MEZEI LELTÁR ÉS A VÁSÁROLT NÖVENDÉK SAJÁTTÁ MINŐSÍTÉSE ILLETVE A KOROSBÍTÁS

A mezőgazdasági sajátosságok közül leginkább két témakör keltette fel az érdeklődésemet:

- mezei leltár
- vásárolt növedék sajátta minősítés, illetve a korosbítás.

Az alábbiakban ezek gyakorlati számveteli elszámolását mutatom be.

9.1. Mezei leltár számveteli elszámolása

A számveteli politikában a mezei leltárral kapcsolatban az alábbiakra kell kitérni.

- a) A leírás megkezdésének időpontja – például a teljesítés éve vagy a telepítést követő év
- b) Az elvégzett munkák értékének termelési költségként az egyes években elszámolandó hányadát
- c) a leírás időtartamát

²⁷ Dr. Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2006. 23-24.

Fentiekhez kapcsolódóan a Befejezetlen termelés (23.) számlacsoporton belül célszerű megnyitni az alábbi számlákat:

= 231. Mezei leltár

= 232. Főtevékenység egyéb befejezetlen termelése

= 233. Egyéb tevékenység befejezetlen termelése

Természetesen, ha az „egyéb” tevékenységünk összetett, nincs akadálya annak, hogy a 233. számlát alábontsuk alszámlákra – az ésszerűség és a használhatóság keretein belül - vagy további számlákat nyissunk meg a számlacsoporton belül (231-234.) . Egyeztetésekkor ez sokat segíthet, még ha elsőre „macerásnak” is tűnik.

Elsődleges költségnem, másodlagos költséghely, költségviselő elszámolás esetén az elszámolás a következő:

A következő évi növénytermesztés költségeinek elszámolása:

T 51 -57. Költségnekem

K 1-4. Eszközök, források

és

T 718. Következő évek növénytermelésének költsége

K 59. Költségnem átvezetési számla

Amennyiben a folyó évben telepített évelőkből még a folyó évben betakarított hozam keletkezik

(például zöldsakarmány, széna):

T 251. Késztermékek

K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

és

T 59. Költségnem átvezetési számla

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

A közvetlen költség számlák év végi zárlat során történő rendezése másodlagosan:

T 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

K 718. Következő évek növénytermelésének költsége

A következő évek növénytermelése érdekében ténylegesen felmerült közvetlen költségek átvezetése:

T 23(1) Mezei leltár (befejezetlen termelés)

K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

és

T 59. Költségnem átvezetési számla

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

Következő évben a folyó évben felhasznált befejezetlen termelés értéke:

T 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

K 23(1) Mezei leltár (befejezetlen termelés)

és

T 711. Folyó évi növénytermelés költsége

K 59. Költségnem átvezetési számla

Ehhez a tételhez költségnem elszámolás nem tartozik. A mezőgazdaságban a költségegyeztetés során a két költségkör között eltérést okoz a befejezetlen termelés következő évben a költségek közé visszavezetett összege, mert ez nem kerül ismét elszámolásra a költségnek között. Ennek ellenére a saját termelésű készletek állományváltozásának egyezősége miatt szükséges korrekciót is végre kell hajtani.

Elsődleges költséghely, költségviselő, másodlagos költségnem elszámolás

A következő évi növénytermesztés költségeinek elszámolása:

T 718. Következő évek növénytermelésének költsége

K 1-4. Eszközök források

és

T 51-57. Költségnek

K 59. Költségnem ellenszámla

T 23(1). Mezei leltár

K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

és a folyó évben betakarított hozam (például széna, zöldtakarmány):

T 251. Késztermékek

K 581 Saját termelésű készletek állományváltozása

Amennyiben a folyó évben telepített évelőkből még a folyó évben betakarított hozam keletkezik (például zöldtakarmány, széna):

T 251. Késztermékek

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

és

T 59. Költségnem ellenszámla

K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

A közvetlen költség számlák év végi zárlat során történő rendezése:

T 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

K 718. Következő évek növénytermelésének költsége

A következő évek növénytermelése érdekében ténylegesen felmerült közvetlen költségek átvezetése:

T 23(1) mezei leltár (befejezetlen termelés)

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozama

és

T 59. Költségnem ellenszámla

K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

Következő évben a folyó évben felhasznált befejezetlen termelés értékének könyvelése:

T 711. Folyó évi növénytermelés költsége

K 23(1) Mezei leltár (befejezetlen termelés)

és

T 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

K 59. Költségnem ellenszámla

Ehhez a tételhez költségnem elszámolás nem tartozik. A mezőgazdaságban a költségegyeztetés során a két költségkör között eltérést okoz a befejezetlen termelés következő évben a költségek közé visszavezetett összege, mert ez nem kerül ismét elszámolásra a költségnemek között. Ennek ellenére a saját termelésű készletek állományváltozásának egyezősége miatt szükséges korrekciót is végre kell hajtani.

Fontos, hogy abban az esetben, ha elemi kár éri a befejezetlen termelést, akkor annak összegét a 86. Egyéb ráfordítás számlacsoportba kell könyvelnünk.

Káresemények miatti speciális elszámolás a kár mértékének megfelelően, elsődleges költségnem, másodlagos költséghely, költségviselő elszámolás esetén:

T 2. Káresemények miatti technikai számla

K 582. Saját előállítású eszköz aktivált értéke

és

T 866. Értékvesztés

K 2. Káresemények miatti technikai számla

és

T 59. Költségnem átvezetési számla

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozamai

Káresemények miatti speciális elszámolás a kár mértékének megfelelően, elsődleges költséghely, költségviselő, másodlagos költségnem elszámolás esetén:

T 2. Káresemény miatti technikai számla

K 7918. Következő évek növénytermelésének hozamai

és

T 866. Értékvesztés

K 2. Káresemény miatti technikai számla

és

T 59. Költségnem ellenszámla

K 582. Saját előállítású eszköz aktivált értéke

Megtörténhet, hogy az időjárás kedvezőtlen, vagy a vállalkozás munkaerő -, illetve szervezési problémái miatt a tárgyévben nem tudja betakarítani a növények egy részét. Ekkor is a Mezei leltár számlára kell könyvelni, de azon belül egy elkülönített számlát - például 2329 – Mezei leltár – termény megjelöléssel kell elkülöníteni a be nem takarított növények értékét.

A már termő, évelő kultúráknál a folyó évi termelés betakarítása után felmerült növényápolási költségeket a következő év termelése érdekében felmerült költségként számolják el, az év végén pedig mezei leltárként mutatják ki.

A vállalkozás a több évre kiható ráfordítások elszámolásának arányát – az évenként elszámolt hányadot – számviteli politikájában határozza meg, számlarendjében rögzíti az elszámolás módját.

Gyakorlati tapasztalatok szerint a ráfordítások elszámolásának üteme az alábbi:

több évre vegyszeres gyomirtás

– az 1. évben 60%,

– a 2. évben 40% költséget célszerű elszámolni az érintett növény költségeként.

Három évre ható szerveztrágyázás esetén a költségek

– 50%-a az 1. évben,

– 35%-a a 2. évben,

– 15%-a a 3. évben

kerül elszámolásra.

Rét- és legelőtelepítés költségét a vállalkozások 10 év alatt, évente egyenlő arányban számolják el.

A lucernatelepítés, a füveshere és a fűmag telepítésének költségeit három év alatt számolják el az érintett vállalkozások, évente azonos mértékben, azaz 33,33% -ot évente.

A szamócatelepítés költségeit a vállalkozások általában két év alatt, egyenlő részletekben számolják el.

9.2. Tenyészállatok nyilvántartása és könyvelési folyamata

Az állatokkal kapcsolatos gazdasági eseményekről, például a beszerzésről, a tömeggyarapodásról, az értékesítésről vagy az elhullásról mennyiségben és értékben kell nyilvántartást készíteni. A növendék- és hízóállatokat súlyban és darabban is kell leltározni, míg a tenyészállatokat és a nagyállatok ellési szaporulatait csak darabban kell feljegyezni. A szopós állatok leválasztását, korosbítását és az átminősítéseket pedig csak értékben kell rögzíteni. A súly megállapításához a növendék- és hízóállatokat etetés és itatás után kell lemérni, majd a tiszta élőtömeg megállapításához a lemért súlyból le kell vonni a súlyapadót. A súlyapadó az etetésből és az itatásból származó gyomortartalom súlya, melyre csak ajánlások és becslések vannak. Mivel egy tenyészetben számos állat található, nagyon sok időt venne igénybe, ha minden állatot egyesével mérnének le. A hízóállatok súlyát úgy is meg lehet határozni, hogy a hízóba állításkor mért súlyukhoz hozzáadjuk a becsült hízás mennyiségét. A becsült hízás tömege úgy számolható ki, hogy a tapasztalati adatok alapján meghatározott napi tömeggyarapodás mértékét megszorozzák az eltelt hízalási napok számával. Az állattenyésztés speciális tulajdonságaihoz igazodnak a leltározás elkészítéséhez szükséges bizonylatok: a szaporulati napló, a mérlegelési napló, a fejési napló, a takarmányozási napló, a korosbítási, átminősítési jegyzőkönyv, a kényszervágási jegyzőkönyv, az elhullási napló és az állatszámadás.

Tenyészállatok

Tenyészállatok a következőképpen definiálhatók: a tenyésztés és tartás során olyan leválasztható állati termékeket (szaporulat, tej, gyapjú, toll stb.) termelnek, amelyek értékesítése vagy egyéb hasznosítása (igavonás, őrzés, lovagoltatás) biztosítja a tartási költségek megtérülését.

Befejezetlen termelés

A tenyészállatok befejezetlen termeléséről, vagyis a még üzembe nem vett tenyészállatok fogalmáról nincs értelme beszélni, mivel élő szervezetekről van szó. Ebből kifolyólag egy tenyészállat beszerzésekor, vagy növendékállatból tenyészállattá minősítéskor az állománynövekedést a beruházások számláról azonnal át kell vezetni a tenyészállatok közé. A

tenyészállatok hozamainak azonban előfordulhat befejezetlen termelése, ilyen például a keltetőben lévő tojás.

Tenyészállat beszerzésének elszámolása

1. Tényleges beszerzési ár

T 1. Beruházások, felújítások – K 4. Szállítók

2. Áfa elszámolása

T 4. Előzetesen felszámított áfa – K 4. Szállítók

3. Állományba vétel a beszerzéssel egy időben

T 1. Tenyészállatok – K 1. Beruházások, felújítások

Növendékállat tenyészállattá minősítése

Amikor a növendékállat tenyészérettsége bebizonyosodott, akkor át kell minősíteni tenyészállattá. A tenyészérettség nőstények esetén az első ellést, hímek esetén az első fedezést (ivarérettséget) jelenti. Azok az állatokat pedig, amelyek nem a tényleges tenyésztés céljából, hanem egyéb hasznosítás miatt tartanak, fajtától függően, az első hasznosítási naptól (az első lovagoltatástól, az első igazástól, az első őrzési naptól) kezdve minősülnek tenyészállatnak. Az átminősítés élőtömeg önköltségen történik.

A növendékállatok tenyészállatokká minősítésének számviteli elszámolása

1. A növendékállatot élőtömeg önköltségen kivezetjük

T 1. Beruházások, felújítások – K 2. Növendékállatok

2. Aktivált saját teljesítmények rendezése forgalmi költség eljárás szerint

T 7. Hízóállatok hozamai – K 7. Saját előállítású eszközök aktivált értéke

3. Tenyésztésbe állítás, állományba vétel

T 1. Tenyészállatok – K 1. Beruházások, felújítások

4. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 4. Előzetesen felszámított áfa – K 4. Fizetendő áfa

Állattenyésztés hozamai

Az állattenyésztés hozamait év közben elszámolási egységáron számolják el. A hozamokat a követel oldalon, költségnem elszámolás esetén az 5. Aktivált saját teljesítmények számlán, költségviselő elszámolás esetén pedig a 7. Tenyészállatok hozamai számlán rögzítik. A tartozik oldalon a termék típusától függően a 2. Késztermékek, a 2. Növendékállatok, a 2. Melléktermékek és a 2. Befejezetlen termelés számla megfelelőjére könyvelik. Időszak végén az elszámoló árat élőtömeg önköltségre korrigálják.

Értékcsökkenés

A számviteli törvény a tenyészállatok értékcsökkenési leírását nem veszi külön a tárgyi eszközök és immateriális javak leírásától. Az ajánlott forma a lineáris értékcsökkentés.

Terv szerinti értékcsökkenés

A tárgyi eszközökhöz hasonlóan a tenyészállatok is veszíthetnek értékükből, így a várható élettartamuk és a maradványértékük figyelembevételével terv szerinti értékcsökkenést és tenyészérték leírást kell elszámolni. A tenyésztési idő végén, vagy abban az esetben, ha már nem megfelelő a tenyészállat minősége értékesítésre vagy levágásra kerül. Ha a maradványértéket és a használati időt megfelelően határozták meg, akkor a tenyésztési idő végén a tenyészállat maradványértéke meg kell, hogy egyezzen hízóállat piaci értékével. A terv szerinti értékcsökkenést a T 5. Értékcsökkenési leírás számlával szemben a K 1. Tenyészállatok terv szerinti értékcsökkenése soron kell rögzíteni. A szarvasmarhák hasznos élettartama 6-8 év, az igás-és tenyészlovaké 7év.

Terven felüli értékcsökkenés

Mint minden termelési folyamatnál, az állattenyésztésnél is előfordulhatnak nem várt káresemények, melyek után a tenyészállat terven felüli értékcsökkenését kell elszámolni.

A leggyakoribb káresemények az állat elhullása, kényszervágása vagy valamilyen baleset következtében a tenyészállat értékvesztése (például versenyló lábsérülése). A terven felüli értékcsökkenést a T 8. Egyéb ráfordítások számlával szemben a K 1. Tenyészállatok terven felüli értékcsökkenése számlán kell elszámolni.

Tenyészállatból hízóállattá minősítés

Amikor a tenyészállat már kiöregszik, nem képes eleget tenni a termelési kötelezettségének, akkor selejtezésre kerül. Az állattenyésztés egyik sajátossága, hogy a leselejtezett tenyészállatok más funkcióban még továbbra is hasznosíthatók, csak át kell minősíteni azokat hízóállattá. A hízóállatok egy hizlalási időszak után levágásra kerülnek.

Az átminősítés elszámolásánál megkülönböztetik a vásárolt tenyészállatok átsorolását és a korábban növendékállatból tenyészállattá minősített egyedek átsorolását.

Átminősítés elszámolása, ha a vállalkozás vásárolta a tenyészállatot

Ha a vállalkozás elsődleges költségnem elszámolást vezet, akkor az 5. számlaosztályban, ha elsődleges költséghely-költségviselő elszámolást alkalmaz, akkor a 7. számlaosztályban számolja el a költségeket, az alábbiak szerint.

1. A tenyészállatok bruttó értékének kivezetése

T 5. Anyagköltség/ 7. Hízóállatok költségei – K 1. Tenyészállatok bruttó értéke

2. Terv szerinti vagy terven felüli értékcsökkenés átvezetése

T 1. Tenyészállatok terv szerinti értékcsökkenése/ 1. Tenyészállatok terven felüli értékcsökkenése -K 5. Anyagköltség/ 7. Hízóállatok költségei

3. Hízóállatok állományba vétele

T 2. Hízóállatok – K 5. Saját termelésű készletek állományváltozása/ 7.

Hízóállatok hozamai

Átminősítés elszámolása, ha a vállalat korábban növendékállatból sorolta át a tenyészállatot

1. Tenyészállat bruttó értékének kivezetése

T 2. Hízóállatok – K 1. Tenyészállatok bruttó értéke

2. Tenyészállat terv szerinti, vagy terven felüli értékcsökkenésének átvezetése

T 1. Tenyészállat terv szerinti/ terven felüli értékcsökkenése – K 2. Hízóállatok

3. Hízóba állított tenyészállatok miatti korrekció

a) Összköltségeljárás esetén

T 5. Saját előállítású eszközök aktivált értéke – K 5. Saját termelésű készletek állományváltozása

b) Forgalmi költség eljárás esetén

T 7. Saját előállítású eszközök aktivált értéke – K 7. Hízóállatok hozamai

Növendék- és hízóállatok

A növendékállatok fogalmába tartoznak azok az állatok, melyek hasznot még nem termelnek a vállalatnak, de a későbbi haszon reményében tartják.

A hízóállatok, azok a leselejtezett tenyészállatok, amelyek eladásra, vagy levágásra kerülnek, és a hozam növelése érdekében hízlalási folyamatban vesznek részt.

A növendék- és hízóállatok számviteli sajátosságai

A növendék-és hízóállatok a számviteli törvény szerint saját termelésű készletnek, illetve befejezetlen termelésnek minősülnek, de a mérlegben önálló soron kell szerepeltetni azokat. Abban az esetben is a saját termelésű készletek közé kell sorolni, ha a növendék vagy hízóállatot a vállalkozás nem tenyésztette, hanem vásárolta. Az állattenyésztés befejezetlen termelése közé kell sorolni a vehemértékkel, a növésben lévő gyapjúval, illetve a keltetőben lévő tojással kapcsolatban felmerült közvetlen költségeket is. A költségnem elszámolás során az 5. számlaosztályban, a költséghely-költségviselő elszámolás szerint a 7. számlaosztályban kell elszámolni a költségeket. Az állatok élőtömeg önköltségét évente minimum egyszer minden korcsoportra meg kell határozni, úgy, hogy az élőtömeg értékét el kell osztani az élőtömeg mennyiségével.

Beszerzés

1. Beszerzés számla szerinti elszámolása

T 5. Anyagköltség/ 7. Állattenyésztés költségei – K 4. Szállítók

2. Áfa elszámolása

Ha a beszerzés mezőgazdasági őstermelőtől történik, akkor az áfa helyett kompenzációs felár növeli a termék árát. A kompenzációs felár mértéke a növények és a növényi termékek esetén 12%, míg élőállat és állati termékek esetén 5%.

T 4. Előzetes áfa – K 4. Szállítók

3.Állományba vétel

T 2. Növendék-, és hízóállatok – K 5. Saját termelésű készletek állományváltozása/7.
Állattenyésztés hozamai

Értékesített növendék-, hízó- és egyéb állatok számviteli elszámolása

Elsődleges költségnem-elszámolás esetén:

Értékesített növendék-, hízó- és egyéb állatok elszámolása elszámolási egységáron elsődleges költségnem-elszámolás esetén (összköltség eljárással készülő eredménykimutatás mellett):

T 5. Saját termelésű készletek állományváltozása - K 2. Növendék-, és hízóállatok

Belföldön értékesített növendék-, hízó- és egyéb állatok eladási árának és a kapcsolódó általános forgalmi adónak az elszámolása:

T 3. Belföldi követelések – K 91-92. Belföldi értékesítés árbevétele / K 4. Fizetendő általános forgalmi adó

Súly - vagy tömeggyarapodás

Ha egy állat tömege növekszik, akkor ezzel megegyező mértékben az állat többet is fog érni, ezért súly- vagy tömeggyarapodás esetén ugyanúgy könyvelnek, ahogy a növendék és hízóállatokat állományba vették, csak ebben az esetben már nem az állat teljes értékét, hanem csak az aktuális gyarapodás értékét rögzítik. Ezáltal a 2. Növendék- és hízóállatok számla egyenlegét növelik, az 5. STKÁV/ 7. Állattartás hozamai számlát pedig csökkentik a tömeggyarapodás önköltségével, vagyis azzal az összeggel, amelyet a gyarapodás érdekében az állatra fordítottak.

Szaporulat állományba vétele

T 2. Növendékállatok – K 5. Saját termelésű készletek állományváltozása/ 7. Állattenyésztés hozamai

10. A GAZDASÁG HATÉKONYSÁGÁNAK ALAKULÁSA

A gazdálkodás eredményességének fontos mutatója, hogy hogyan alakult a vállalkozás „újérték termelő” képessége. Ezt a termelési érték mutatók fejezik ki, amelyek egy része bruttó, más része nettó mutató. A legfontosabb termelési mutatók a bruttó termelési érték, az anyagmentes termelési érték és a nettó termelési érték.

Bruttó termelés (BT) alatt egy meghatározott időtartam alatti összes termelési értéket értik. A piacon realizált termelés mellett a bruttó termelés részeként számolják el olyan tevékenységek eredményét is, amelyek nem kerülnek piacra. Számítása szerint a nettó árbevétel és az aktivált saját teljesítmények (saját termelésű készletek állományváltozása és a saját előállítású eszközök aktivált értéke együtt) összege, kereskedelmi tevékenységnél csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével (ELÁBÉ-val), illetve egyéb szolgáltató tevékenységeknél a közvetített szolgáltatások értékével is:

Értékesítés nettó árbevétele

– ELÁBÉ

– közvetített szolgáltatások

+ Saját előállítású eszközök aktivált értéke

± Saját termelésű készletek állományváltozása

= Bruttó termelési érték

Az anyagmentes termelési érték nettó típusú mutató, ami a bruttó termelési értékből kiindulva számítható az anyagjellegű ráfordítások összegével csökkentve azt. Itt az anyagköltség és az igénybevett anyagjellegű szolgáltatások vonhatók le.

Bruttó termelési érték

– anyagköltség

–igénybevett (anyagjellegű) szolgáltatások értéke

= Anyagmentes termelési érték

A nettó termelési érték (NTÉ) más néven nettó hozzáadott érték az anyagmentes termelési érték értékcsökkenési leírással (amortizációval) csökkentett értéke. Jól tükrözi a vállalkozások

tényleges teljesítményét, ugyanis megközelítően a létrehozott új értéket mutatja. A gazdasági elemzésben különösen a hatékonyság-vizsgálatoknál használatos.

Anyagmentes termelési érték

– Értékcsökkenési leírás

= Nettó termelési érték

Vizsgált gazdaságnál a termelési érték levezetése

Megnevezés	2019
	eFt
Értékesítés nettó árbevétele	10709
- ELÁBÉ	0
- Eladott (közvetített) szolgáltatások	0
+ Saját előállítású eszközök aktivált értéke	1759
+/-Saját termelésű készletek állományváltozása	0
=BRUTTÓ TERMELESI ÉRTÉK	12468
- Anyagköltség	8111
- Igénybevett anyagjellegű szolgáltatások	0
=ANYAGMENTES TERMELESI ÉRTÉK	4357
- Értékcsökkenési leírás	998
=NETTÓ TERMELESI ÉRTÉK	3359

Az adatok alátámasztják a korábbi állítást, miszerint a vállalkozás jól prosperál. Azonban alkalmas a módszer gyors áttekintésre is, amely folyamatos monitorozást tesz – tenne – lehetővé, mely az esetleg felmerülő gazdálkodási problémákat azonnal jelzi, és időben történhet szükségeszerű beavatkozás annak érdekében, hogy megelőzhető legyen az adott probléma tovább gyűrűzése.

11. ÖSSZEGZÉS

Szakedolgozatom megírásához a Növénytermesztés és állattenyésztés legfontosabb számviteli sajátosságai témát választottam, melyben különös figyelmet kapott többek között a mezei leltár, illetve a korosbítás, melyek a vezetői számvitel tárgy hallgatása során keltették fel legnagyobb mértékben a figyelmemet.

Egy vállalkozás megítélésének legfőbb módszere a gazdasági elemzés, melynek segítségével biztosítható a működéshez nélkülözhetetlen tájékozottság. Az elemzés mindig időszerű, hisz így rátekinthetünk a múltbéli események kiváltó okaira, ezzel elősegíthető a jövőbeli hatékony működés. A társaság vagyoni-, pénzügyi és jövedelmi helyzete fontos információkat nyújt a vállalkozás környezetének, a tulajdonosoknak és a munkavállalóknak egyaránt.

Dolgozatom bevezető részében kitértem a témaválasztásra és az indokokra. A következő fejezetben a cégbemutatót részleteztem, betekintést nyújtottam a társaság rövid történetébe, felépítésébe és jövőbeni terveibe.

A további fejezetekben a mezőgazdasági ágazat valós sajátosságait vizsgáltam, majd részletesen foglalkoztam a konkrét vállalkozásánál jelentősen előforduló témákkal!

Végül pedig a Sab-Agro Kft. termelési érték levezetését ismertettem. Azért tartottam fontosnak bemutatni, számolni és levezetni, mert az adatok is mutatják, hogy a gazdaság hatékonyan működik, azonban ezt a módszert, és az ebből számítható iparági hatékonysági mutatókat nem számítják, holott minden adat rendelkezésre áll. Ezek olyan mutatószámok számítását és elemzését teszik lehetővé, melyek a mezőgazdaságban, mint jelentős gépi és humán erőforrás igénye ágazatban elengedhetetlen vizsgálatok alapját képezik, különös tekintettel arra, hogy többszörösen kitett (természeti, gazdasági) ágazatról van szó!

Javasolom a cégvezetés részére, hogy a jövőben alkalmazzák a nettó termelési érték levezetését, értékelését, hiszen az adatok rendelkezésre állnak, és a nettó termelési értékből kiszámítható a komplex hatékonysági mutató, továbbá az eszköz-, élómunka- és bérhatékonyság is, amely alkalmas a társaság fejlődésének mérésére, illetve az esetleges akár a gazdálkodás egészére nézve végzetes problémák előre jelzésére is.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek, füzetek

Adorján Csaba – Lukács János – Róth József – Veit József: Számvitel speciális kérdései, Budapest, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., 2015.
ISBN 9789639878372

Adorján Csaba – Lukács János – Róth József – Veit József: Számvitel speciális kérdései, Budapest, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., 2017.
ISBN 9789639878594

Sabján Julianna – Sutus Imre: Vezetői számvitel az agrártermelésben, Budapest: Szaktudás Kiadó Ház, 2003.
ISBN 9639553085

Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2006.

Sutus Imre: A mezőgazdasági vállalkozások könyvvizsgálatának speciális feladatai, Magyar Könyvvizsgálói Kamara Ágazati Módszertani Füzetek, 2013.

Sutus Imre: Gyakorlati számvitel a mezőgazdaságban, Budapest: Szaktudás Kiadó Ház, 2002.
ISBN 9639422495

Rajcsányiné Gróf Gabriella: A mezőgazdasági tevékenység sajátosságai, 2013

Internetes források:

https://szie.hu/file/tti/archivum/ZardaN_Doktori_ertekezes.pdf

MELLÉKLETEK

I. számú melléklet

Kalkulációs séma a növénytermesztés kalkulációjának elvégzéséhez

Sorszám	Megnevezés	Költség		
		Összesen	1 hektárra	1 tonna
1.	Vetőmag és szaporítóanyag			
2.	Műtrágya			
3.	Növényvédő és gyomíroszer			
4.	Közvetlen energiaköltség			
5.	Szervestrágya			
6.	Egyéb anyagköltség			
7.	KÖZVETLEN ANYAGKÖLTSÉG (1+2+3+4+5+6)			
8.	Igénybe vett szolgáltatások, egyéb szolgáltatások			
9.	ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK (7+8)			
10.	Közvetlen bérköltség			
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések			
12.	Bérfelrakások			
13.	SEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK (10+11+12)			
14.	Épületek értékcsökkenési leírása			
15.	Ültetvények értékcsökkenési leírása			
16.	Gépek, berendezések, felszerelések, járművek értékcsökkenési			
17.	Egyéb tárgyi eszközök értékcsökkenési leírása			
18.	ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS (14+15+16+17)			
19.	Javítóműhelyek fenntartási költségei			
20.	Építőbrigád fenntartási költségei			
21.	Egyéb fenntartási költségek			
22.	FENNTARTÁSI KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN (19 - 21)			
23.	Traktorüzem költségei			
24.	Tehergépkocsi üzem költségei			
25.	Kombajnüzem költségei			
26.	Öntözőüzem költségei			
27.	Igatartás költségei			
28.	Szárítóüzem költségei			
29.	Repülő- és helikopterüzem költségei			
30.	Egyéb segédüzemi költségek			
31.	SEGÉDÜZEMI KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN (23 - 30)			
32.	Főágazati általános költségek			
33.	Növénytermelés káresemény miatt elszámolt összege			
34.	KÖZVETLEN KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN			
35.	Melléktermékek értéke			
36.	FŐTERMÉK KÖZVETLEN KÖLTSÉGE (34-35)			

(Sutus, (2013), 34. old.)

II. számú melléklet
Élőtömeg önköltség meghatározásához használt hagyományos táblázat

Megnevezés	Mennyiség db	Súly kg	Érték Ft
1. Nyitóállomány			
2. Növekedés vásárlásból			
3. Növekedés korosításból és hizóba állításból			
4. Tenyésztésből kiselejtett és hizóba állított állatok			
5. Szaporulat, tömeggyarapodás			
6. Élőtömeg és az arra jutó összes költség (1+2+3+4+5)			

(Sutus, (2006), 110. old.)

III. számú melléklet
Kalkulációs séma állati termékek és az állatok tömeggyarapodásának egállapításához.

Sor- szám	Megnevezés	Költség	
		Összesen	Főtermék egy-
1.	Takarmány		
2.	Állatgyógyszer		
3.	Közvetlen energiaköltség		
4.	Egyéb közvetlen anyagköltség		
5.	KÖZVETLEN ANYAGKÖLTSÉG (1+2+3+4)		
6.	Igénybe vett szolgáltatások és egyéb szolgáltatások értéke		
7.	ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK (5+6)		
8.	Közvetlen bérköltség		
9.	Személyi jellegű egyéb kifizetések		
10.	Bétf járulékok		
11.	SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK (8+9+10)		
12.	Épületek értékcsökkenési leírása		
13.	Gépek, berendezések, felszerelések, járművek értékcsökkenési leírása		
14.	Tenyészállatok értékcsökkenése		
15.	Egyéb tárgyi eszközök értékcsökkenési leírása		
	ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS (12-től – 15-ig)		
17.	Javítóműhelyek fenntartási költségei		
18.	Építőbrigád fenntartási költségei		
19.	Egyéb fenntartási költségek		
20.	FENNTARTÁSI KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN (17-től -19-ig)		
21.	Traktorüzem költségei		
22.	Tehergépkocsi üzem költségei		
23.	Igatartás költségei		
24.	Egyéb segédüzemi költségek		
25.	SEGÉDÜZEMI KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN (21-től- 24-ig)		

26.	Főágazati általános költség		
27.	KÖZVETLEN KÖLTSÉGEK ÖSSZESEN (7+11+16+20+25+26)		
28.	Melléktermékek értéke		
29.	FŐTERMÉK KÖZVETLEN KÖLTSÉGE (27-28)		

(Sutus, (2006), 109. old.)

IV. számú melléklet

„Számlatükör javaslat (részlet) a mezőgazdasági tevékenység elszámolására

2006

1. Számlaosztály

Befektetett eszközök

12. Ingatlanok és kapcsolódó vagyonértékű jogok

- 121. Földterület
 - 1211. Szántóföld
 - 1212. Ültetvény földterülete
 - 1213. Erdő földterülete
 - 1214. Nádterület
 - 1215. Gyepterület
 - 1216. Halastó földterülete
- 122. Telkek, telkesítések
 - 1221. Telkek
 - 1222. Talajjavítások
 - 1223. Egyéb telkesítések
- 123. Épületek, épületrészek, tulajdoni hányadok
 - 1231. Épületek
 - 1232. Épületrészek
 - 1233. Tulajdoni hányadok
- 124. Egyéb építmények
 - 1251. Egyéb építmények
 - 1252. Ültetvények
 - 1253. Erdők
- 125. Üzemkörön kívüli ingatlanok
 - 1261. Jóléti ingatlanok
 - 1262. Lakótelepi ingatlanok
 - 1263. Lakóépületek
 - 1264. Polgári védelem ingatlanai
 - 1265. Egyéb üzemkörön kívüli ingatlanok
- 126. Ingatlanokhoz kapcsolódó vagyonértékű jogok
- 127. Ingatlanok értékhelyesbítése
- 128. Ingatlanok terven felüli értékcsökkenése és annak visszairása
- 129. Ingatlanok értékcsökkenése
 - 1293. Épületek, épületrészek, tulajdoni hányadok értékcsökkenése
 - 1294. Egyéb építmények értékcsökkenése
 - 1295. Üzemkörön kívüli ingatlanok értékcsökkenése
 - 1296. Ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok értékcsökkenése

15. Tenyészállatok

- 151. Tenyészállatok
 - 1511. Tenyészállatok beszerzési áron

- 1512. Tenyészállatok elszámoló áron
- 1518. Tenyészállatok árkülönbözete
- 152. Igásállatok
 - 1521. Igásállatok beszerzési áron
- 153. Egyéb állatok
 - 1531. Egyéb állatok beszerzési áron
 - 1532. Egyéb állatok elszámoló áron
 - 1538. Egyéb állatok árkülönbözete
- 157. Tenyész (igás és egyéb) állatok értékhelyesbítése
- 158. Tenyész (igás és egyéb) állatok terven felüli értékcsökkenése és annak visszairása
- 159. Tenyész (igás és egyéb) állatok terv szerinti értékcsökkenése

2. Számlaosztály

Készletek

21. Ipari anyagok

- 211. Műtrágyák
- 212. Növényvédő szerek, gyomirtó szerek
- 213. Ipari eredetű takarmányok
- 214. Üzem-, kenő-, és fűtőanyagok
- 215. Alkatrészek
- 216. Építési anyagok
- 217. Étkezési és egyéb anyagok, anyagi eszközök, használaton kívüli tárgyi eszközök
- 218. Ipari anyagok árkülönbözete
- 219. Ipari anyagok értékvesztése és annak visszairása

22. Vásárolt mező- és erdőgazdasági termények, termékek

- 221. Vetőmag, szaporítóanyag
- 222. Állati termékek
- 223. Erdőgazdálkodás termékei
- 224. Mezőgazdasági jellegű melléktevékenység termékei
- 228. Vásárolt mező- és erdőgazdasági termények, termékek árkülönbözete
- 229. Vásárolt mező- és erdőgazdasági termények, termékek értékvesztése és annak visszairása

23. Befejezetlen termelés és félkész termékek

- 231. Mezei leltár
- 232. Főtevékenység egyéb befejezetlen termelése
- 233. Egyéb tevékenység befejezetlen termelése
- 235-237. Félkész termékek
- 238. Félkész termékek készletérték-különbözete
- 239. Befejezetlen és félkész termékek értékvesztése és annak visszairása

24. Növendék-, hízó- és egyéb állatok

- 241. Növendékállatok
- 242. Hízóállatok
- 243. Egyéb állatok
- 246. Bérbe vett állatok
- 248. Állatok készletérték-különbözete
 - 2481. Növendékállatok készletérték-különbözete
 - 2482. Hízóállatok készletérték-különbözete
 - 2483. Egyéb állatok készletérték-különbözete
- 249. Állatok értékvesztése és annak visszairása

25. Késztermékek

- 251. Saját termelésű növénytermelési termények, termékek
- 252. Saját termelésű állati termékek
- 253. Saját termelésű erdőgazdasági termékek
- 254. Saját termelésű melléktevékenységi termékek
- 255. Saját termelésű ipari termékek
- 258. Késztermékek készletérték-különbözete
- 259. Késztermékek értékvesztése és annak visszairása

6. Számlaosztály

Költséghelyek, általános költségek

61-64. Tevékenységek általános költségei

61. Fenntartó üzemek költségei

- 611. Gépműhelyek költségei
- 612. Egyéb műhelyek költségei
- 613. Építőbrigád költségei
- 614. Egyéb fenntartó üzemek költségei

63. Segédüzemek költségei

- 631. Traktor üzem költségei
- 632. Tehergépkocsi üzem költségei
- 633. Kombájn üzem költségei
- 634. Öntöző üzem költségei
- 635. Igatartás költségei
- 636. Szárító üzem költségei
- 639. Egyéb segédüzemek költségei

64. Főtevékenységek általános költségei

- 641. Növénytermelés, kertészet általános költségei
- 642. Állattenyésztés általános költségei
- 643. Erdőgazdálkodás általános költségei
- 644. Melléktevékenység általános költségei
- 646. Mezőgazdasági szolgáltatások általános költségei

65. Egyéb tevékenységek általános költségei

66. Központi irányítás általános költségei

67. Értékesítési költségek

68. Elkülönített egyéb általános költségek

69. Költséghelyek költségeinek átvezetése

- 691. Fenntartási költségek átvezetése
(további bontása fenntartó üzemenként javasolt)
- 693. Segédüzemi költségek átvezetése
(további bontása segédüzemenként javasolt)
- 694. Főtevékenységek általános költségeinek átvezetése
(további bontása főtevékenységenként javasolt)
- 695. Egyéb tevékenységek általános költségeinek átvezetése
- 696. Értékesítés közvetett költségeinek átvezetése
(66.,67.,68. számlacsoportok átvezetésére)

7. Számlaosztály

Tevékenységek költségei

71-76. Főtevékenység költségei

71. Növénytermelés, kertészet költségei

711. Folyó évi növénytermelés költségei

- 711-1. Gabonafélék termelési költségei
 - 711-11. Kalászos gabonatermelés költségei
 - 711-12. Kukoricatermelés költségei
 - 711-13. Rizstermelés költségei
 - 711-14. Egyéb gabonafélék termelésének költségei
- 711-2. Hüvelyesek termelésének költségei
- 711-3. Ipari növények termelési költségei
 - 711-31. Olajnövények termelésének költségei
 - 711-32. Rostnövények termelési költségei
 - 711-33. Cukorrépa termelésének költségei
 - 711-39. Egyéb ipari növények termelésének költségei
- 711-4. Burgonya termelésének költségei

- 711-5. Takarmánynövények termelési költségei
 - 711-51. Évelő pillangósok termelésének költségei
 - 711-52. Egy nyári szálastakarmányok termelésének költségei
 - 711-53. Gyökérgumós- és lédús takarmányok termelésének költségei
- 711-6. Gyepgazdálkodás költségei
- 711-7. Fűmagtermelés költségei
- 711-8. Nádgazdálkodás költségei
- 711-9. Egyéb növénytermelés költségei
- 712. Kertészeti termelés költségei**
 - 712-11. Szántóföldi zöldségtermelés költségei
 - 712-12. Növényházi és fólia alatti zöldségtermelés költségei
 - 712-13. Virág és dísznövény termelés költségei
- 713. Gyümölcsstermelés költségei**
 - 712-11. Almatermésűek termelésének költségei
 - 712-12. Csonthéjas gyümölcsök termelésének költségei
 - 712-13. Bogyós gyümölcsök termelésének költségei
 - 712-19. Egyéb gyümölcsök termelésének költségei
- 714. Gyümölcsfa iskola termelésének költségei**
- 715. Szőlő termelés költségei**
 - 715-11. Borszőlő termelés költségei
 - 715-12. Csemegeszőlő termelés költségei
- 716. Gyógynövények termelésének költségei**
- 717. Fűszernövények termelésének költségei**
- 718. Következő évek növénytermelésének költségei**
 - 718-1. Őszi vetések költségei
 - 718-2. Talajelőkészítés költségei
 - 718-3. Szervestrágyázás költségei
 - 718-4. Zöldtrágyázás költségei
 - 718-5. Befejezetlen zöldség termelés költségei
 - 718-5. Befejezetlen gyümölcs termelés költségei
 - 718-5. Befejezetlen szőlő termelés költségei
- 719. Ültetvénytelepítés költségei**
 - 719-1. Gyümölcs telepítés, ápolás költségei
 - 719-1. Szőlő telepítés, ápolás költségei
 - 719-1. Komló telepítés, ápolás költségei
 - 719-1. Spárga telepítésápolás költségei
 - 719-1. Egyéb ültetvény telepítés, ápolás költségei
- 72. Állattenyésztés költségei**
 - 72-1. Szarvasmarha-tenyésztés költségei
 - 72-11. Tehenészet költségei
 - 72-12. Itatásos borjúnevelés költségei
 - 72-13. Növendékmarha nevelés költségei
 - 72-14. Marhahízlalás költségei
 - 72-2. Sertésenyésztés költségei
 - 72-21. Sertésenyésztés költségei
 - 72-22. Süldőnevelés költségei
 - 72-23. Sertéshízlalás költségei
 - 72-3. Juhászat költségei
 - 72-31. Juhtenyésztés és nevelés költségei
 - 72-32. Juhhízlalás költségei
 - 72-4. Lótenyésztés, lótartás költségei
 - 72-5. Baromfitenyésztés költségei
 - 72-51. Baromfikeltetés költségei
 - 72-52. Tenyész növendék baromi nevelés költségei
 - 72-52. Húsbaromfi tartás költségei
 - 72-54. Tojástermelés költségei
 - 72-6. Halászati tevékenység költségei
 - 72-7. Vadászati tevékenység költségei
 - 72-8. Egyéb állattenyésztés és tartás költségei

73. Erdőgazdálkodás költségei

- 731. Erdei mag és csemetetermelés költségei
- 732. Erdőművelés költségei
- 733. Fakitermelés költségei
- 734. Erdei melléktermékek termelésének költségei

74. Melléktevékenység költségei

- 741. Vetőmag előállító üzem költségei
- 742. Zöldtakarmány liszt- készítő üzem költségei
- 743. Takarmánykeverő üzem költségei
- 744. Erdészeti melléktevékenység költségei
- 745. Silózás költségei
- 746. Darálóüzem költségei
- 747. Meliorációs beruházások költségei
- 748. Szőlőfeldolgozás (borászat) költségei
- 749. Egyéb mezőgazdasági melléktevékenység költségei

76. Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási szolgáltatások költségei

- 761. Megbízás alapján végzett mezőgazdasági munkák költségei
- 762. Legelő- és apaállat-gazdálkodás költségei
- 763. Egyéb mezőgazdasági szolgáltatások költségei
- 769. Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási kutatás, fejlesztés, tervezés, szervezés

77. Egyéb tevékenységek költségei

- 771. Ipari tevékenység költségei
 - 771-1. Élelmiszeripari termék-előállítás költségei
 - 771-2. Egyéb ipari termék-előállítás költségei
 - 771-3. Saját vállalkozásban végzett ipari beruházás, felújítás költségei
 - 771-4. Ipari szolgáltatások költségei
- 772. Építőipari tevékenység költségei
 - 772-1. Saját vállalkozásban végzett építőipari beruházás, felújítás költségei
 - 772-2. Építőipari szolgáltatások költségei
- 774. Közlekedési-hírközlési tevékenység költségei
- 775. Belkereskedelmi tevékenység költségei
- 776. Külkereskedelmi tevékenység költségei
- 777. Vízgazdálkodási tevékenység költségei
- 779. Különféle egyéb tevékenységek költségei

79. Tevékenységek hozamainak elszámolása

- (Elsődleges költséghely-költségviselő könyvelés esetén)
- 791. Saját termelésű növénytermelési és kertészeti termékek elszámolása
 - 792. Saját tenyésztésű állatok és azok termékeinek elszámolása
 - 793. Saját előállítású erdőgazdálkodási termékek elszámolása
 - 794. Melléktevékenység keretében előállított termékek elszámolása
 - 797. Egyéb tevékenység keretében előállított termékek elszámolása
 - 799. Saját előállítású eszközök aktivált értéke

8. Számlaosztály***Értékesítés elszámolt önköltsége és ráfordítások*****81-82. Belföldi értékesítés közvetlen költségei**

- 811. Belföldi értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
(részletezése a 71-77. számlacsoportok és a 911. számla részletezésével
összhangban ajánlott)
Például:
 - 8111. Értékesített termények termékek elszámolt közvetlen önköltsége
 - 8111-12. Értékesített kukorica elszámolt közvetlen önköltsége
 - 8112. Értékesített állatok elszámolt közvetlen önköltsége
 - 8112-23. Értékesített hizott sertés elszámolt közvetlen önköltsége
- 812. Belföldi értékesítés eladott áruk beszerzési értéke
- 813. Belföldi értékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

83-84. Exportértékesítés közvetlen költségei

- 831. Exportértékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
(részletezése a 71-77. számlacsoportok és a 911. számla részletezésével
összhangban ajánlott)
- 832. Exportértékesítés eladott áruk beszerzési értéke
- 833. Exportértékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

9. Számlaosztály***Értékesítés árbevétele és bevételek*****91-92. Belföldi értékesítés árbevétele**

- 911. Belföldi értékesítés árbevétele
(részletezése a 71-77. számlacsoportok és a 811. számla részletezésével összhangban ajánlott)
Például:
 - 9111. Értékesített termények termékek árbevétele
 - 9111-12. Értékesített kukorica árbevétele
 - 9112. Értékesített állatok árbevétele
 - 9112-23. Értékesített hizott sertés árbevétele
- 912. Belföldi értékesítés eladott áruk árbevétele
- 913. Belföldi értékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások árbevétele

93-94. Exportértékesítés árbevétele

- 931. Exportértékesítés árbevétele
(részletezése a 71-77. számlacsoportok és a 811. számla részletezésével összhangban ajánlott)
- 932. Exportértékesítés eladott áruk árbevétele
- 933. Exportértékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások árbevétele”

PANNON EGYETEM Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott, Vargáné Németh Andrea büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a dolgozat elektronikus formátuma szerzői jogtisztaságának ellenőrzésére az Egyetem szoftveres ellenőrzést (plágiumszűrést) végezhet és ennek eredményét a dolgozat értékelésében felhasználhatja.

Tudomásul veszem, hogy a dolgozat elektronikus formátuma az Egyetem repozitóriumában kerül elhelyezésre és a hatályos jogszabályok, intézményi szabályzatok szerint, valamint a szerzői rendelkezésnek megfelelően biztosítható a kutatási célú hozzáférés. A dolgozat elektronikus formátumának metaadatai – ide értve a szerzői összefoglalót is – nyilvánosak.

Zalaegerszeg, 2021.01.03.

Vargáné Németh Andrea s.k.
hallgató aláírása

PANNON EGYETEM Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg

ÖSSZEFOGLALÁS (benyújtandó két példányban)

A növénytermesztés és állattenyésztés legfontosabb számviteli sajátosságai

Vargáné Németh Andrea

levelező / pénzügy és számvitel / számvitel

Szakedolgozatom megírásához a Növénytermesztés és állattenyésztés legfontosabb számviteli sajátosságai témát választottam, melyben különös figyelmet kapott többek között a mezei leltár, illetve a korosbítás, melyek a vezetői számvitel tárgy hallgatása során keltették fel legnagyobb mértékben a figyelmemet.

Egy vállalkozás megítélésének legfőbb módszere a gazdasági elemzés, melynek segítségével biztosítható a működéshez nélkülözhetetlen tájékozottság. Az elemzés mindig időszerű, hisz így rátekinthetünk a múltbéli események kiváltó okaira, ezzel elősegíthető a jövőbeli hatékony működés. A társaság vagyoni-, pénzügyi és jövedelmi helyzete fontos információkat nyújt a vállalkozás környezetének, a tulajdonosoknak és a munkavállalóknak egyaránt.

Dolgozatom bevezető részében kitértem a témaválasztásra és az indokokra. A következő fejezetben a cégbemutatót részleteztem, betekintést nyújtottam a társaság rövid történetébe, felépítésébe és jövőbeni terveibe.

A továbbiakban részletesen vizsgáltam a mezőgazdasági sajátosságokat, különös tekintettel a mezei leltár, mint a növénytermesztési ágazat befejezetlen termelése, a növedék- és hízó állatok számviteli kezelése és a korosbítás témakörét.

Végül pedig a Sab-Agro Kft. termelési érték levezetését ismertettem. Azért tartottam fontosnak bemutatni, számolni és levezetni, mert az adatok is mutatják, hogy a gazdaság hatékonyan működik, azonban ezt a módszert, és az ebből számítható iparági hatékonysági mutatókat nem számítják, holott minden adat rendelkezésre áll. Ezek olyan mutatószámok

számítását és elemzését teszik lehetővé, melyek a mezőgazdaságban, mint jelentős gépi és humán erőforrás igénye ágazatban elengedhetetlen vizsgálatok alapját képezik, különös tekintettel arra, hogy többszörösen kitett (természeti, gazdasági) ágazatról van szó!

Javaslom a cégvezetés részére, hogy a jövőben alkalmazzák a nettó termelési érték levezetését, értékelését, hiszen az adatok rendelkezésre állnak, és a nettó termelési értékből kiszámítható a komplex hatékonysági mutató, továbbá az eszköz-, élőmunka- és bérhatékonyság is, amely alkalmas a társaság fejlődésének mérésére, illetve az esetleges akár a gazdálkodás egészére nézve végzetes problémák előre jelzésére is.